

Ouderparticipatie, op de basisschool

Opleiding tot leraar basisonderwijs Leeuwarden

Siebrich Maaïke Douma

Studentnummer: 1511811

Minor begeleider: Gerla Wempe

Tweede beoordelaar: Joanneke Kuipers

Voorwoord

In dit praktijkonderzoek wordt beschreven op welke wijze de ouderparticipatie op de school, kan worden vergroot.

Dit praktijkonderzoek is een afsluiting van de opleiding tot leraar basisonderwijs van NHLStenden Hogeschool en tevens is het een afsluiting van de jenaplanopleiding van NHLStenden Hogeschool.

Mijn dank gaat uit naar de begeleiding van Gerla Wempe en Anna Schipper. Daarnaast wil ik ook alle respondenten van de school bedanken voor de medewerking aan de enquête.

Siebrich Maaïke Douma, juni 2020

Inhoudsopgave

Inhoud

Voorwoord	2
Inhoudsopgave	3
Samenvatting.....	5
Inleiding.....	6
1. Probleemanalyse.....	7
2. Theoretisch kader	9
3.1 Jenaplan.....	9
3.1.1 Kwaliteitskenmerken	9
3.1.2 Kernkwaliteiten	10
3.1.3 Stamgroepen	10
3.1.4 De vier basisactiviteiten.....	11
3.2 Ouders binnen jenaplan	12
3.3 Betrokken- en of participerende ouders en partnerschap	13
3.3.1 Positie van ouders	14
3.4 Belang van ouderbetrokkenheid & ouderparticipatie	16
3.4.1 Doelen van partnerschap.....	17
3.5 Vergroten van de ouderparticipatie.....	18
3.6 Op de school	20
3.6.1 Communicatie	21
4. Probleemstelling	22
4.1 Doel van het onderzoek.....	22
4.2 Hoofdvraag- en deelvragen	22
4.3 Hypothese.....	23
5. Onderzoeksaanpak.....	24
5.1 Onderzoeksgroep	24
5.2 Onderzoeksinstrument.....	24
5.3 Methode dataverzameling en beoogde dataverwerking	24
5.4 Ethische kwesties	25
5.5 Tijkpad	25
6. Onderzoeksresultaten	26

6.1 Plan en uitvoering	26
6.2 Resultaten	26
6.2.3 Opmerkingen: Leiderschap	28
6.2.4 Opmerkingen: Teamwork	29
6.2.5 Opmerkingen: Plannen op papier	30
6.2.6 Opmerkingen: Implementaties	31
6.2.7 Opmerkingen: Evaluaties	32
6.2.8 Opmerkingen: Voldoende middelen	33
6.2.9 Opmerkingen: Collegiale ondersteuning	34
6.2.10 Opmerkingen: Netwerken	35
7. Conclusies, aanbevelingen en discussie	36
7.1 Conclusies op deelvragen	36
7.2 Conclusie op hoofdvraag	38
7.3 Aanbevelingen	39
7.4 Discussiepunten	39
Bibliografie	40
Bijlage 1 Enquête	42

Samenvatting

In dit hoofdstuk wordt het praktijkonderzoek samengevat. Er zal worden beschreven wat de aanleiding was voor het onderzoek en er zal tevens worden beschreven op welke wijze de conclusies tot stand zijn gekomen.

Aanleiding voor dit onderzoek was de vermindering van ouderparticipatie bij de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten binnen de school. Echter de sterke betrokkenheid en participatie van ouders binnen het jenaplan is erg belangrijk. Er is onderzoek gedaan naar de volgende hoofdvraag: Op welke wijze kan de school de ouderparticipatie binnen niet-geïstitutionaliseerde activiteiten vergroten?

Er is door de onderzoeker besloten om een literatuurstudie te doen naar de verschillende invalshoeken van ouderparticipatie die betrekking hebben tot het praktijkprobleem. Verder is er gebruik gemaakt van een enquête als onderzoeksinstrument. Deze enquête zal zich expliciet richten op de stamgroepleiders om het onderzoek af te bakenen. In een vervolgonderzoek zouden ook ouders ondervraagd kunnen worden.

Basis voor de enquête is de theorie van Epstein (2009) met factoren, zoals: leiderschap, teamwork, plannen, implementaties, evaluaties, voldoende middelen, collegiale ondersteuning en netwerken, die de ouderparticipatie kunnen vergroten. Epstein (2009) sluit goed aan op de Jenaplanvisie.

De resultaten van de enquête geven inzicht in de wijze waarop de ouderparticipatie binnen de praktijk van de school wordt georganiseerd. De opmerkingen van de respondenten bij de stellingen, geven een gedetailleerder beeld ten aanzien van de organisatie van de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten van ouderparticipatie. Naar aanleiding van de resultaten van de enquête zijn aanbevelingen beschreven, die de ouderparticipatie binnen de school kunnen vergroten. De belangrijkste conclusie is, dat uit de resultaten is gebleken dat een grote meerderheid, namelijk 82% van de respondenten ervaart dat het steeds moeilijker wordt om ouders te vinden voor de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten binnen de praktijk. Verder is gebleken dat er op de factoren: leiderschap, collegiale ondersteuning, voldoende middelen en teamwork positief wordt gescoord. Op de factoren plannen en evaluaties wordt gemiddeld gescoord, met als kanttekening dat er naar aanleiding van de opmerkingen van de respondenten op deze gebieden nog wel verbeterpunten zijn. Verder is opvallend dat er bij de implementaties van nieuwe plannen en het gebruik van netwerken, negatief wordt gescoord.

Inleiding

De school voert zijn beleid aan de hand van de jenaplanvisie. Het jenaplan is niet verbonden aan een specifieke levensbeschouwing. Het gaat om openheid voor de ontwikkelingen binnen het onderwijs en binnen de samenleving (Both, 2005). Binnen het jenaplan zitten de kinderen in stamgroepen. Deze driejarige-stamgroepen bestaan uit de groepen 1/2, 3/4/5 en 6/7/8. De stamgroepen krijgen leiding van de stamgroepleiders. De stamgroep is de basis, de plek waar kinderen altijd terug samenkomen. Hier krijgen de kinderen de mogelijkheid om te oefenen binnen een samenleving, waarin ze zich met elkaar kunnen verbinden en relaties aan gaan (Velthausz, 2014). Er wordt geleerd aan de hand van de vier basisactiviteiten van het jenaplan: gesprek, spel, werk en viering. Deze basisactiviteiten vormen het grondmodel voor de invulling van de dag (Velthausz, 2014).

Naar aanleiding van gesprekken met de internbegeleider en bouwcoördinatoren is naar voren gekomen dat ouders minder participeren bij activiteiten binnen de school dan een aantal jaren terug. Hierbij gaat onder andere over, het meedraaien op het schoolkamp, het ondersteunen van activiteiten, het opzetten van workshops enz. Echter de sterke betrokkenheid en participatie van ouders binnen het jenaplan is erg belangrijk. Peter Petersen de grondlegger van het jenaplan stelde: *"Het is een maatschappij-opvatting die je 'organisch' zou kunnen noemen, met nadruk op de sociale harmonie: je inzetten voor de gemeenschap; de school als scholing voor de gemeenschap, vooral door het beleven van de gemeenschap"* (Both, 2005). Ouders zijn onderdeel van deze hechte leef- en werkgemeenschap. Door deze relaties met ouders wordt de school 'rijker'. De school, de leraren, de kinderen en ouders maken het onderwijs. Wanneer ouders niet meer deze plaats innemen en deze verantwoordelijkheid over laten aan de school, dan wordt de balans verstoord. Binnen de school hebben leraren de ouders nodig om te voldoen aan de optimale opvoeding van de kinderen (Velthausz, 2014). Door de betrokkenheid en participatie van ouders kan de school zijn ambities waarmaken, ieder met zijn eigen rol en verantwoordelijkheid (Velthausz, 2014).

In het gekozen onderwerp komen veel aspecten van het onderwijs aan kinderen aan de orde. Positieve en stimulerende relaties binnen de school zijn belangrijk voor de optimale ontwikkeling van de kinderen. Een positieve verbinding met ouders is voor de leerkracht van veel waarde. Leerkrachten zijn medeopvoeder van het kind, wederzijds vertrouwen, betrokkenheid, begrip en openheid spelen hierin een grote rol. Ouders kunnen van grote waarde zijn binnen de school en de groep, wanneer zij op een positieve en stimulerende manier kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van de kinderen. Dit kan zijn door het participeren bij activiteiten, waarbij ouders hun eigen talenten, vaardigheden, kennis en ervaringen aanbieden. Tevens kan de participatie vorm krijgen doordat ouders deelnemen in een medezeggenschapsraad, kritische raad of ouderraad, waarin zij kritisch mogen meedenken en meebeslissen over de onderwijsontwikkelingen binnen de school (Velthausz, 2014).

Dit onderwerp motiveert mij persoonlijk, omdat ouderparticipatie in vele opzichten het onderwijs ten goede komt. De samenwerking met ouders geeft een extra dimensie aan het geven van onderwijs. Ouders kennen hun kinderen het beste, zij zien de kinderen thuis. De informatie die ouders hebben over hun kinderen, is van waarde voor leerkrachten. Daarnaast is het voor leerkrachten een enorme meerwaarde wanneer ouders meeleven in de groep. Met hulp en extra handen ontstaan er meer mogelijkheden wat onder andere betreft het ondernemen van activiteiten en het organiseren van workshops op school. Dit alles om ervoor te zorgen dat kinderen kansen krijgen om zich optimaal te kunnen ontwikkelen.

1. Probleemanalyse

In de volgende paragraaf wordt het praktijkprobleem beschreven aan de hand van de 5xW+H-methode (Lanen, 2015). Daarnaast worden de hoofd- en deelvragen toegelicht. In het laatste onderdeel van deze paragraaf wordt de hypothese beschreven.

Wat is het probleem?

Op de school is sprake van een afname van het aantal participerende ouders, binnen de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten in de school. Hiermee wordt bedoeld op het participeren van ouders in en rond de school. Bij onder andere het organiseren van activiteiten en workshops, het bijwonen van ouderavonden en het begeleiden van activiteiten buiten school zoals schoolreisjes enz. In voorafgaande jaren waren ouders meer actief betrokken bij activiteiten binnen de school. Aanmeldingen om onder andere activiteiten te begeleiden, waren er in overvloed. Op dit moment is hiervan geen sprake. De stamgroepleiders merken op dat er van het organisatorische doel van ouderparticipatie weinig meer tot stand komt in de praktijk.

Wie heeft te kampen met het probleem?

Er zijn verschillende betrokkenen die een rol spelen binnen dit praktijkprobleem. We kunnen stellen dat er sprake moet zijn van wederzijdse betrokkenheid van ouders met school en betrokkenheid van school met ouders (Epstein, 2009). De school heeft verwachtingen richting de ouders. De school verwacht "bereidheid" bij ouders om te kunnen samenwerken. In deze situatie gaat het specifiek over de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten. Hieronder vallen onder andere het organiseren van workshops, het bijwonen en ondersteunen van activiteiten, het helpen bij hand- en spandiensten enz. Wanneer de "bereidheid" om mee te leven en te participeren binnen de school niet aan de orde is, kan de samenwerking niet (Epstein, 2009).

Naast de school zijn er specifiek in deze context, de stamgroepleiders nauw betrokken bij dit probleem. Binnen het jenaplan wordt gesproken over 'actieve' ouders, ouders die meedenken en meedoen binnen de gemeenschap op school en binnen de stamgroep (Velthausz, 2014). Het is voor de stamgroepleiders dan ook een groot gemis wanneer ouders niet actief meeleven en participeren in de groep. De opvoeding en het onderwijs kunnen dan niet optimaal tot stand komen.

Ouders spelen binnen deze context een grote rol. Zonder ouders bestaat er geen gemeenschap en geen samenleving binnen het jenaplan. Participerende ouders zorgen er onder andere voor, dat er een hechte relatie ontstaat tussen ouders en de school, waarin de kennis en talenten van ouders worden ingezet in de school, waar de extra handen van ouders tevens zorgen voor meer flexibiliteit en mogelijkheden bij activiteiten en workshops.

Naast de school, de stamgroepleiders en de ouders zijn ook de kinderen betrokken zijn bij dit praktijkprobleem. Het uiteindelijke doel van de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten is, dat er voor de kinderen omstandigheden worden gecreëerd, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen (Smit, 2008).

Wanneer treedt het probleem op?

Het probleem manifesteert zich in de gehele school, gedurende verschillende momenten. Het gemis van actieve ouders binnen de school, speelt alle dag. Dit is terug te zien in te weinig respons op bijvoorbeeld ouders die willen zorgen voor vervoer tijdens een activiteit, tot aan het organiseren of begeleiden van workshops zoals kooklessen, die niet meer plaats kunnen vinden doordat er geen ouders zijn om dit te kunnen begeleiden.

Waarom is het een probleem?

Binnen het jenaplan is de plaats die ouders innemen in de school erg belangrijk. Het is een van de pijlers die de identiteit van het jenaplan sterk maakt. Velthausz (2014) beschrijft dat de samenwerking met de ouders, kinderen en stamgroepleiders het jenaplanonderwijs tot een sterke gemeenschap maakt, aldus (Velthausz, 2014). Om deze reden is het van belang dat de actieve ouders bij de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten terugkomen binnen de school. Zo kan de school weer een gemeenschap worden waarin ouders meedoen- en leven.

Waar doet het probleem zich voor?

Er is niet een specifieke concrete plek waar dit probleem zich manifesteert. Het probleem manifesteert zich op losse momenten waarin behoefte is aan steun en participatie van ouders.

Hoe is het probleem ontstaan?

Wanneer we de situatie in een bredere context plaatsen, dan zien we dat het aantal werkende ouders sterk is toegenomen de laatste jaren. Volgens (den Dulk, 2013) is er een sterke toename van het aantal werkende vrouwen in alle West-Europese landen. Het traditionele eenverdienershuishouden is aan het verdwijnen en maakt plaats voor het tweeverdienersmodel. Den Dulk (2013) stelt dat deze groei voornamelijk heeft plaatsgevonden onder paren met kinderen. De wijze waarop deze tweeverdieners keuzes maken, is erg wisselend en hierbij kunnen verschillende factoren een rol spelen (den Dulk, 2013). De afname van actieve ouders binnen de school zou een gevolg hiervan kunnen zijn.

Tevens zou het ook zo kunnen zijn dat de wijze van het werven van ouders voor activiteiten niet op een gestructureerde of "bereikbare" wijze wordt georganiseerd. Hiermee wordt bedoeld dat ouders al dan niet bereid zijn om te participeren binnen de school, maar dat de school ouders onvoldoende informeert over het belang van de participatie en de wijze waarop dit mogelijk is.

2. Theoretisch kader

3.1 Jenaplan

In deze paragraaf wordt beschreven op welke wijze het jenaplanconcept is ontstaan en door welke speerpunten het jenaplanonderwijs wordt vormgegeven.

De grondbeginselen van het jenaplan zijn ontstaan rond het jaar 1923. Waar Peter Petersen een aanstelling als hoogleraar kreeg aan de universiteit in het Oost- Duitse Jena. Daarnaast werd hij directeur van de 'oefenschool' die daaraan was verbonden. Op deze oefenschool kreeg Petersen de mogelijkheid om zijn ideeën over het jenaplanconcept vorm te geven (Velthausz, 2014).

Het nieuwe concept van Petersen is ontstaan in de tijd van de reformpedagogiek, waarin reformpedagogen als Petersen de school met het leven wilden verbinden. Volgens Petersen is de school een plek van opvoeden, waar kinderen ruimte krijgen om mee te denken over de inhoud en wijze van werken en leren en waar ze daarnaast zorg leren dragen voor zichzelf en voor elkaar (Velthausz, 2014).

Na Petersen was het Suus Freudenthal die samen met Gerrit Hartemink het jenaplan in Nederland verder hebben ontwikkeld en groot hebben gemaakt. Samen hebben zij in 1958 de 'Werkgroep jenaplan' opgericht. Vanaf dit moment is het jenaplanonderwijs in Nederland echt van start gegaan. In 1968 wordt officieel de stichting voor het jenaplan opgericht. Freudenthal heeft acht grondprincipes geformuleerd waaraan jenaplanscholen zich kunnen spiegelen (Velthausz, 2014). Deze grondprincipes gaan over: het eigen belang versus groepsbelang, democratie en sociocratie, samen, belang van het kind, echt zijn en echte werkelijkheid, samenwerken, antwoorden bevragen en de kunst van verbeelden en inleven. Aan de hand van deze grondprincipes hebben Kees Both en Kees Vreugdenhil, 20 basisprincipes samengesteld. Deze basisprincipes geven eenheid aan de kerngedachten en wijze van opvoeden en onderwijzen van kinderen op jenaplanscholen. Deze principes geven antwoord op de vraag: "Waarom doen we wat we doen, zoals we het doen?" (Velthausz, 2014)

Freudenthal heeft expliciet beschreven dat het jenaplan geen vaste didactiek is, maar een interpreteerbaar streefmodel of grondmodel waarin onderwijzers ruimte hebben voor eigen invulling (Velthausz, 2014).

Binnen het jenaplanconcept staan de kinderen, de ouders en de groepsleiders centraal. Samen wordt het onderwijs gemaakt. De maatschappij speelt hierin een belangrijke rol. De school is onderdeel van een groter geheel en daarmee onderdeel van de samenleving. Binnen het jenaplan heeft de actualiteit van maatschappelijke gebeurtenissen een centrale plaats (Velthausz, 2014).

3.1.1 Kwaliteitskenmerken

De onderstaande zes kwaliteitskenmerken zijn opgesteld door Kees Both, naar aanleiding van de basisprincipes. Deze kwaliteitskenmerken zijn de uitgangspunten voor het geven van onderwijs op jenaplanscholen. Deze kenmerken en bijbehorende indicatoren zijn voor leerkrachten handvaten voor in de praktijk.

Ervaringsgericht werken: Kinderen leren door te ervaren en leren door ervaringen van anderen.

Ontwikkelingsgericht werken: Kinderen krijgen de ruimte om zichzelf uit te dagen en grenzen te verleggen. Daarnaast leren kinderen op welke manier ze kunnen leren en ervaren kinderen de zone van naaste ontwikkeling.

Coöperatief werken: Kinderen leren samenwerken, helpen, zorg dragen voor elkaar, samen spreken, -spelen, -beslissen, -vieren.

Wereldoriënterend werken: Kinderen leren vanuit het hart van het jenaplan 'wereldoriëntatie'. Kinderen leren door te ervaren, ontdekken en onderzoeken.

Kritisch zijn: Kinderen zijn gericht op het werken aan een humane en ecologische samenleving. Daarnaast ontwikkelen kinderen een kritisch-constructieve instelling ten aanzien van de samenleving en cultuur.

Zinzoekend: Kinderen leren zin te ervaren in verhalen, in gesprekken en in vieringen.

(Velthausz, 2014)

3.1.2 Kernkwaliteiten

Naast de kwaliteitskenmerken kent het jenaplan ook de kernkwaliteiten. Deze kernkwaliteiten zijn geformuleerd om het belang van relaties aan te duiden. Volgens (Both, 2005) heeft ieder mens relaties nodig. "*Relaties met andere mensen; met zintuigelijk waarneembare werkelijkheid van natuur en cultuur; met de niet-zintuiglijk ervaarbare werkelijkheid.*" De kernkwaliteiten zijn verdeeld in drie categorieën: de relatie van het kind met zichzelf, de relatie van het kind met de ander en het andere en de relatie van het kind met de wereld (Velthausz, 2014).

3.1.3 Stamgroepen

De stamgroepen binnen het jenaplan volgen de lijn van verbinding met de samenleving.

Stamgroepen bestaan uit drie heterogene groepen kinderen van drie opeenvolgende leerjaren. In de meeste scholen wordt dit gegroepeerd in samenstellingen van de groepen 1 en 2, 3,4 en 5, 6,7 en 8. In de stamgroepen krijgen kinderen de mogelijkheid om te oefenen in een samenleving. Kinderen blijven gemiddeld drie jaar in dezelfde groep, waarin ze verschillende rolwisselingen ervaren. Ze zijn een jaar leerling, een jaar gezelschap en een jaar meester. Hierdoor ervaren ze de verschillende rollen binnen de groep en ontwikkelen ze onder andere inlevingsvermogen. Deze verschillende rollen en leeftijdsverschillen binnen de groep geven veel mogelijkheden tot het leren van en met elkaar (Velthausz, 2014).

3.1.4 De vier basisactiviteiten

Het met elkaar spreken, spelen, werken en vieren komt voor in elke samenlevingsvorm. Volgens Petersen is er alleen sprake van opvoeden wanneer deze vier basisactiviteiten plaatsvinden (Velthausz, 2014).

De kring is binnen het jenaplanonderwijs een plek om tot gesprek te komen. Om met elkaar te delen en naar elkaar te luisteren. De kring is de plek waar kinderen elkaar steeds opnieuw ontmoeten en de plek waar verantwoording wordt afgelegd voor ieders functioneren in de groep (Velthausz, 2014). De basisactiviteit spel is enorm veelzijdig. Spel is niet alleen voor jonge kinderen belangrijk, ook kinderen in de midden- en bovenbouw hebben nog behoefte aan spel om de wereld en zichzelf te leren kennen. Binnen het jenaplan is niet alleen ruimte voor vrij spel, ook geleid spel is terug te zien tijdens presentaties, in weekopening en weekafsluitingen (Velthausz, 2014).

Werken betekent binnen het jenaplan dat kinderen keuzes leren maken in hetgeen dat ze willen leren, wat ze nodig hebben, hoe ze willen werken, wanneer ze eraan willen werken, op welke manier ze willen gaan presenteren en wat ze willen bewaren. Naast het de wijze van leren gaat het ook over het verwerven van kennis. Op een jenaplanschool vindt men het belangrijk dat kinderen het geleerde kunnen toepassen, om zo het geleerde beter te kunnen begrijpen (Velthausz, 2014).

Bij de laatste basisactiviteit, gaat het over vieren. Op een jenaplanschool worden veel dingen samen gevierd, net zoals dat in de samenleving ook gebeurt. Vieren betekent niet alleen dat het allemaal een feestje moet zijn, vieren betekent ook het 'vieren' van verdriet. Hierbij gaat het over het samenzijn en het delen met elkaar. In de weekopeningen- en afsluitingen viert de school samen een nieuw begin en een afsluiting (Velthausz, 2014).

3.2 Ouders binnen jenaplan

In deze paragraaf zal worden beschreven wat de rol van ouders is binnen het jenaplanonderwijs. Er wordt ingegaan op het belang van de betrokkenheid van ouders bij hun kind en de school.

Binnen de jenaplanscholen richt men zich op het opvoeden van kinderen. Het opvoeden van kinderen is een gezamenlijke opdracht zo stelt (Velthausz, 2014). Opvoeden gaat over het belang van een optimale ontwikkeling, tevens gaat het over een samenlevingsbelang (Winter, 2000). Het leggen van relaties met verschillende partijen is hierin erg belangrijk.

Het is van groot belang dat ouders investeren in de relatie met hun kind. Dat ouders interesse tonen, belangstellend zijn en zo tijd nemen voor een intensieve verbinding met hun kind. Dit is noodzakelijk voor een optimale ontwikkeling van het kind (Velthausz, 2014).

Op jenaplanscholen is de relatie tussen ouders en school erg belangrijk. Ouders zijn onderdeel van de samenleving binnen de school, deze nauwe samenwerking zorgt dan ook voor een sterke gemeenschap (Velthausz, 2014). Door de verantwoordelijkheid samen te dragen, wordt de betrokkenheid groter.

Iedere stamgroep binnen het jenaplanonderwijs heeft een stamgroepouder- of ouders. Deze ouders zorgen er samen met de stamgroepleider voor dat de groep op een goede manier kan functioneren (Velthausz, 2014). Stamgroepouders regelen praktische zaken voor de groep, maar worden ook betrokken in het organiseren van bijeenkomsten of uitstapjes. Daarnaast kunnen stamgroepouders ook een aanspreekpunt zijn voor andere ouders van kinderen uit de stamgroep (Velthausz, 2014).

Binnen de jenaplanscholen wordt gesproken van 'actieve' ouders (Velthausz, 2014). Deze actieve ouders kunnen zich onder andere verzamelen in een medezeggenschapsraad, bestaande uit ouders en personeelsleden. Vanuit deze raad kunnen ouders meedenken, meebeslissen of adviezen geven aan het schoolbestuur. Daarnaast hebben de meeste jenaplanscholen ook een kritische raad. In deze raad komen ouders op voor belangen van de school binnen het bestuur (Velthausz, 2014).

Velthausz (2014) beschrijft daarnaast nadrukkelijk dat ouders vrij zijn in de keuze die ze maken wat betreft de school voor hun kinderen. *“Door de schoolkeuze laten ouders zien wat ze belangrijk vinden”*, aldus (Velthausz, 2014). Ouders kiezen voor een school met een visie die bij hen past en die aansluit bij de wijze waarop zij hun kinderen opvoeden.

3.3 Betrokken- en of participerende ouders en partnerschap

In deze paragraaf worden de termen ouderbetrokkenheid, ouderparticipatie en de term partnerschap nader beschreven aan de hand van de theorie van Karsten (2006), Smit (2008) en Epstein (2009). Het is van belang onderscheid te maken tussen de termen die in de kern veel overlapping hebben, maar afzonderlijk van elkaar specifieke factoren bevatten.

Karsten (2006) maakt onderscheid tussen ouderbetrokkenheid op school en ouderbetrokkenheid thuis. Bij ouderbetrokkenheid thuis worden stimulerende factoren beschreven die kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van kinderen. Hieronder vallen activiteiten als, het ondersteunen bij huiswerk, het bespreken van schoolopdrachten en het ondernemen van activiteiten die het leer- en ontwikkelingsproces bevorderen (Karsten, 2006). Bij ouderbetrokkenheid op school beschrijft Karsten (2006) het deelnemen aan ouderavonden, bijwonen van oudergesprekken, meehelpen met activiteiten enz.

Smit (2008) definieert de ouderbetrokkenheid in de school als: ouderparticipatie. Hierin wordt de actieve deelname van ouders aan de activiteiten die op school plaatsvinden beschreven, aldus (Smit, 2008). Smit (2008) onderscheidt hierin de niet-geïstitutionaliseerde vormen en de geïstitutionaliseerde vormen. Bij de niet-geïstitutionaliseerde vormen doen ouders vooral praktische werkzaamheden in en rondom de school en bij geïstitutionaliseerde vormen, zitten ouders bijvoorbeeld in de ouderraad of het schoolbestuur (Smit, 2008).

Epstein (2009) maakt in de literatuur gebruik van de term 'partnerschap' binnen scholen. Epstein (2009) richt zich op de *family-like schools* en de *school-like families*, scholen waarin de betrokkenheid van ouders en gemeenschap centraal staat. De essenties waarover wordt geschreven door Epstein, komen in veel gebieden overeen met de visie van het jenaplan. Epstein (2009) beschrijft de waarde van de samenwerking tussen ouders en school "*overlapping spheres of influence*", aldus (Epstein, 2009). De essentie is het overlappen van gebieden die elkaar beïnvloeden en elkaar kunnen ondersteunen in het opvoedingsproces van kinderen. Epstein (2009) noemt de samenwerking tussen ouders en leraren 'partnerschap'. Dit partnerschap tussen ouders en leraren is niet een specifiek doel. Het moet als middel dienen om ervoor te zorgen dat er optimale omstandigheden worden gecreëerd voor de ontwikkeling en het leren van de kinderen (Smit, 2008).

Epstein (2009) stelt dat er zes vormen van betrokkenheid een rol spelen binnen het partnerschap. Deze zes vormen worden hieronder als volgt beschreven.

Ouderschap: Hieronder valt het ondersteunen van ouders, om ervoor te zorgen dat de thuisomgeving van de kinderen een plek is waar zij op een positieve manier worden ondersteund. Hierbij worden de families gezien en begrepen door de school.

Communiceren: Hierbij gaat het om de wederzijdse communicatie van ouders richting school en school richting de ouders en tevens de communicatie met de kinderen. De wijze van communiceren kan hierbij op verschillende manieren plaatsvinden.

Vrijwilligerswerk: Onder de term vrijwilligerswerk valt het organiseren van ouderhulp binnen de school, thuis en op andere locaties na school. Hierbij gaat het over participeren en ondersteunen in elke vorm.

Thuis leren: Hierbij gaat het over het verstrekken van informatie vanuit school en andere betrokkenen, van ideeën over stimulerende activiteiten die ouders thuis kunnen aanbieden. Het gaat hierbij ook over de betekenis van het aanmoedigen en bemoedigen van kinderen.

Besluitvorming: Gezinsleden zijn welkom om de school te vertegenwoordigen en om deel te nemen in schoolcomités. Ze zijn welkom om ideeën in te brengen en mogen mee beslissingen maken. Ook liggen hier mogelijkheden om de gemeenschap rond de school erbij te betrekken.

Samenwerken: Hierbij gaat het over het identificeren en integreren van diensten en middelen van de gemeenschap om de school te versterken. Om kinderen en gezinnen te ondersteunen.

Aan de hand van de verschillende beschrijvingen kunnen we stellen dat Karsten (2006) ouderbetrokkenheid als overkoepelde term gebruikt voor betrokkenheid- thuis en op school. Smit (2009) maakt gebruik van de overkoepelde term ouderparticipatie en onderscheid hierin de geïnstitutionaliseerde en niet- geïnstitutionaliseerde activiteiten binnen de school. Epstein (2009) omschrijft in de literatuur de term ‘partnerschap’, waarin de termen ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie samenkomen tot de samenwerking tussen ouders en de leerkrachten (en de school).

3.3.1 Positie van ouders

In deze paragraaf wordt onder andere geschreven over het ‘governancebeleid’. Het is een besturingsfilosofie waarin de eigen verantwoordelijkheid van onderwijsinstellingen centraal staat. Hierin zorgen deze instellingen zelf voor de kwaliteit en voor processen van kwaliteitsverbetering. Binnen deze onderwijsinstellingen is het van belang dat er voortdurend wordt gereflecteerd. Deze vorm van bestuur kan alleen voorbestaan op een *“betrokken omgeving”* zo stelt (Karsten, 2006). Deze wijze van werken sluit aan bij de jenplanvisie, waarbij de omgeving nauw betrokken wordt bij de school. Daarnaast wordt aan de hand van de literatuur van Brandwijk-Kok (2015) ingegaan op de positie die ouders hebben of innemen binnen de school.

De positie die ouders innemen met de relatie tot het onderwijs of onderwijsinstelling van hun kind, kan erg bepalend zijn. Dit voor zowel het kind als voor de leraren als voor de instelling. Het kan dan ook een lastige positie zijn voor ouders. (Nakawaga, 2000) Stelt het dilemma: *“Moet je je sterk maken voor je kind of je onderwerpen aan de school?”*. Het is hierin van belang de verschillende rollen van de ouders en de school te onderscheiden. Brandwijk-Kok (2015) stelt dat *“iedereen zich bezig moet houden met de verantwoordelijkheden die bij zijn eigen rol passen”* (Brandwijk-Kok, 2015). Het is van belang dat de ouders en de school elkaar vertrouwen in deze verantwoordelijkheden.

Er worden door Brandwijk-Kok (2015) drie hiërarchieën onderscheiden, om ouders en de school elkaar te kunnen laten aanvullen en te versterken. Er wordt gesproken over *de emotionele hiërarchie*, waarbij het in de kern gaat over de band tussen ouders en kinderen die zich onderscheidt in alle andere relaties. *“Ouders blijven altijd op de eerste plaats in de hiërarchie, een leerkracht komt hier niet tussen”* (Brandwijk-Kok, 2015). Als tweede wordt *de verantwoordelijkheidshiërarchie* beschreven als hiërarchie waarin ouders in eerste instantie verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van de kinderen. Leraren krijgen vertrouwen van ouders wanneer zij een deel van deze opvoeding op zich nemen. Leraren maken beslissingen altijd in overleg met de ouders, aldus (Brandwijk-Kok, 2015). Als laatst wordt *de deskundigheidshiërarchie* beschreven. Leraren zijn deskundigen binnen het onderwijs

en de school. Leraren hebben een deskundigheid ontwikkeld op het gebied van het geven van onderwijs. In deze hiërarchie staan de leraren boven de ouders, maar wordt ook hier alles in samenspraak met ouders gedaan, aldus (Brandwijk-Kok, 2015).

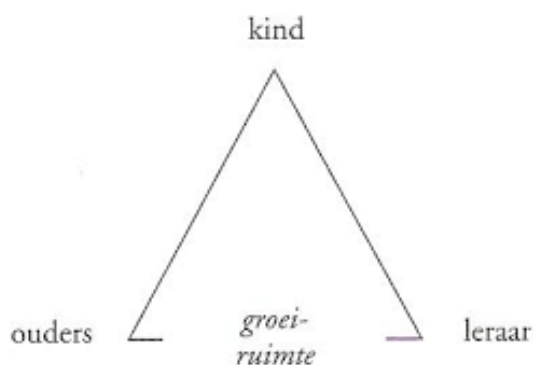
Daarnaast kan de positie van ouders en de mate van participatie ook door omstandigheden sterk worden beïnvloed. Hierbij kan het gaan over een sociaaleconomische status, opleidingsniveau, (geestelijke)gezondheid, armoede of alleenstaand ouderschap (Lusse, 2011).

Het kan volgens Karsten (2006) tevens te maken hebben met *competentie gevoelens bij ouders*, waarbij bijvoorbeeld (allochtone) ouders (bij een laag opleidingsniveau) actieve participatie wordt gehinderd door onzekerheid of verlegenheid (Karsten, 2006). Tevens kan het te maken hebben met *verwachtingen, aspiraties en kennis van ouders*. Het gaat hierbij vooral om de verwachtingen over leerprestaties van hun kinderen. In sommige gevallen gaat dit in combinatie met het gebrek aan kennis over het onderwijs (Karsten, 2006). Ook kan het gaan over *opvattingen van de school*. Soms gaat dit over stereotiepe beelden over ouders en vooral over allochtone en laaggeschoolde ouders, als niet geïnteresseerd en niet in staat tot actieve participatie. Ook kan er zonder dat de school zich dit realiseert, sprake zijn van culturele dominantie op scholen (Karsten, 2006). Daarnaast kunnen *competenties van leerkrachten* ook een rol spelen. In sommige gevallen lijken leraren bang hun deskundigheid in de omgang met ouders te verliezen. Vooral in de situaties waarin zich problemen voordoen (Karsten, 2006).

3.4 Belang van ouderbetrokkenheid & ouderparticipatie

De betrokkenheid van ouders levert altijd iets op voor zowel de kinderen, de ouders als de leerkrachten. Brandwijk-Kok (2015) stelt dat de betrokkenheid van ouders en de samenwerking van ouders met de school effect heeft op het functioneren van kinderen op school, dit kan onder andere zichtbaar worden in de schoolprestaties (Brandwijk-Kok, 2015). Er is sprake van een gemeenschappelijk belang, zo stelt (Brandwijk-Kok, 2015). *“Het gaat erom dat het goed gaat met het kind, zodat het zich verder kan ontwikkelen in het leren en in zijn persoonlijkheid”* (Brandwijk-Kok, 2015).

Het is belangrijk dat ouders en school op één lijn zitten en op de juiste professionele wijze met elkaar communiceren en samenwerken. Het is hierin tevens van belang dat ook de kinderen deze “verbinding” voelen tussen ouders en school. Brandwijk-Kok (2015) stelt, dat kinderen een *“stevige basis”* van ouders en school nodig hebben om zijn of haar eigen verantwoordelijkheid te kunnen nemen, aldus (Brandwijk-Kok, 2015). Deze basis is weergegeven in de onderstaande figuur.

Figuur 1: Dynamische driehoek (Mullingen)

In de literatuur schrijft Epstein (2009) over zes vormen binnen de betrokkenheid. Twee van deze vormen sluiten specifiek aan bij de waarde en het belang van ouderparticipatie in de school. In de beschrijvingen wordt uitgegaan van een ideale situatie binnen het partnerschap op scholen. Bij de vorm *communiceren* wordt beschreven dat er bij leraren meer bewustzijn heerst over de mogelijkheden en variëteit over de wijze van communiceren met ouders, op een duidelijke en professionele manier. Leraren maken gebruik van de verschillende netwerken die ouders hebben met elkaar en de gemeenschap (Epstein, 2009). Bij het *vrijwilligerswerk* wordt beschreven dat leraren zijn geïnteresseerd in de talenten van ouders (families) en weten deze in te zetten in de praktijk. Door het vrijwilligerswerk krijgen leraren samen met de ouders meer ruimte om individuele aandacht te geven aan kinderen. Leraren bezitten daarnaast gereedheid om families te betrekken in voor hen nieuwe situaties (Epstein, 2009).

Naast de waarde voor de leraren beschrijft Epstein (2009) tevens de waarde voor de ouders in een ideale situatie. Wanneer het gaat over het *communiceren*, wordt beschreven dat ouders het schoolprogramma en de regels begrijpen. Ze zijn op de hoogte van het leer- ontwikkelingsproces van de kinderen en hebben de mogelijkheid om respons te geven. Daarnaast is er veel interactie met de leraren, doordat ouders in veel gemakken zijn voorzien om op een effectieve manier te kunnen communiceren (Epstein, 2009). Wanneer het gaat over de vorm *vrijwilligerswerk*, wordt beschreven dat er begrip en waardering is voor het werk van de leraren. Er heerst bij de ouders zelfvertrouwen

wat betreft de bekwaamheid om binnen de school te kunnen en willen participeren. Families (ouders) weten dat ze welkom zijn en waardevol zijn binnen de school. Er wordt winst behaald op specifiek onderdelen en tevens vaardigheden van het vrijwilligerswerk (Epstein, 2009).

3.4.1 Doelen van partnerschap

Smit (2008) beschrijft de doelen van partnerschap aan de hand van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie.

Ouderbetrokkenheid

Pedagogisch doel: *“De benadering van leerlingen thuis en op school is op elkaar afgestemd”* (Smit, 1991).

Toerustingsdoel: *“Verbeteren van de toerusting van ouders, maar ook van de leraren met het oog op versterking van de ouder-schoolrelatie en de schoolloopbaan van de leerling”* (Smit, 1991).

Ouderparticipatie

Organisatorisch doel: *“Ouders leveren een bijdrage aan het reilen en zeilen van de school. Ze voeren activiteiten niet alleen mee uit, maar denken daar ook over mee na”* (Smit, 1991).

Democratisch doel: *“Ouders denken en beslissen informeel en formeel mee met de school. De school legt verantwoording af over haar werk aan de ouders”* (Smit, 1991).

3.5 Vergroten van de ouderparticipatie

Epstein (2009) heeft beschreven op welke wijze het partnerschap en daarbij de ouderparticipatie tussen de gemeenschap, de ouders en de school kan worden georganiseerd. Hierin komt de kracht van de samenwerking naar voren. Volgens Epstein (2009) is de organisatie niet een eenmalige actie maar een proces waaraan de gehele school moet deelnemen, aldus (Epstein, 2009). Naast Epstein (2009) beschrijft Lusse (2013) dat het bevorderen van de ouderbetrokkenheid- en participatie de gehele schoolgemeenschap aangaat. Lusse (2013) geeft met de literatuur extra verdieping op de onderwerpen.

Leiderschap: Leiderschap is voor de school essentieel om ervoor te zorgen dat er doelgericht kan worden gewerkt aan programma's en activiteiten, waarbinnen de samenwerking met de ouders en de gemeenschap kan worden ontwikkeld en in stand wordt gehouden (Epstein, 2009). Dit zou betekenen dat er binnen de school mensen moeten worden aangesteld die verantwoordelijk zijn voor het organiseren van de ouderparticipatie, zodat er doelgericht kan worden gewerkt. Hierin is het belangrijk dat zowel de ouders als de leraren hiervan op de hoogte zijn.

Teamwork: Het is van groot belang dat alle partners binnen het onderwijs (de school) samen werken aan het partnerschap. Bij goed functionerend partnerschap wordt er met een open blik gekeken naar de verschillende ideeën en bijdrages bij het selecteren en implementeren van nieuwe afspraken en activiteiten. Teamwork schept vertrouwen en respect tussen ouders en de school, die de basis zijn voor het participeren binnen de school (Epstein, 2009). De focus moet volgens Lusse (2013) allereerst op het individuele contact met ouders liggen, zo kan er een vertrouwensrelaties groeien (Lusse, 2013). Ouders moeten zich welkom voelen binnen de school en het moet voor alle partijen helder zijn wat er verwacht wordt. Dit alles vraagt volgens Lusse (2013) om goed toegeruste ouders, leraren en andere medewerkers binnen de school. Lusse (2013) beschrijft hierin de specifieke toerusting van de leraren. Wanneer de school, de ouders en de leraren effectiever willen samenwerken, zullen leraren vaardigheden moeten beheersen om dit vorm te kunnen geven. Lusse (2013) benoemt hierin specifiek de communicatie met ouders met verschillende etnische achtergronden. Leraren zullen volgens Lusse (2013) tevens moeten worden gecoacht en geschoold om de verschillende vaardigheden te leren en/of te behouden.

Plannen op papier: Plannen die zijn uitgedacht en tevens zijn opgeschreven, zorgen ervoor dat de plannen kunnen worden omgezet in daden. Scholen hebben een gedetailleerd plan nodig waarin duidelijk wordt beschreven wat er van ouders, leraren en kinderen wordt verwacht en welke acties dit van hen verlangt om ervoor te zorgen dat de doelen worden behaald en dat het partnerschap in stand wordt gehouden. Dit vraagt om een duidelijke planning voor wie of wat er nodig is, voor wie er verantwoordelijk is enz. (Epstein, 2009). Wanneer het voor alle betrokken partijen duidelijk is, wat er wordt verlangd, dan wordt de kans op meer intensieve participatie groter. Het is daarnaast belangrijk dat de informatieoverdracht goed leesbaar is en een duidelijke en herkenbare vorm heeft, zowel in hard-copy als onlinecommunicatie. Epstein (2009) stelt daarnaast dat het belangrijk is om alert te blijven op de frequentie van het verstrekken van informatie. Het moet voor ouders overzichtelijk blijven. In sommige gevallen kan het waardevol zijn dat er vertalingen aanwezig zijn, voor ouders die (in dit geval) de Nederlandse taal niet goed begrijpen. Om te zorgen voor effectieve participatie zijn tevens flexibele roosters nodig, zodat het ook voor werkende ouders mogelijk is om te participeren binnen de school (Epstein, 2009).

Implementaties: Implementaties brengen de geschreven doelen tot leven, zo stelt (Epstein, 2009). De best doordachte plannen en ideeën kunnen alleen een succes worden wanneer ze in de praktijk worden uitgevoerd (Epstein, 2009). Het is van belang dat er effectief wordt ingezet op de integratie van ideeën. Voor het vergroten van de participatie is het van belang dat ouders in dit proces worden betrokken en verantwoordelijkheden krijgen.

Evaluaties: Het is van belang dat er na afloop van het implementeren van de verschillende activiteiten, de school samen met de ouders de kwaliteit en het succes evalueert. Op schoolniveau is het van belang dat er wordt geëvalueerd op de omvang en de kwaliteit van: het teamwork, belangrijke/invloedrijke ondersteuning, ondersteuning vanuit de gemeenschap, bereikbaarheid voor ouders (families) en andere partners, reacties op de overdracht, de resultaten voor de kinderen en nieuwe doelen of plannen (Epstein, 2009). Hierin is het van groot belang dat er ruimte is voor ouders, zodat ze hun ervaringen te kunnen delen.

Voldoende middelen: Voor het ondernemen van activiteiten en het verbeteren van specifieke onderwerpen zijn voldoende middelen nodig (Epstein, 2009).

Collegiale ondersteuning: Het is van groot belang dat collega's, ouders, leden uit de gemeente enz. worden gewaardeerd in de bijdrage die ze leveren in de school. Veel support moedigt mensen aan om door te gaan met het implementeren van activiteiten of afspraken die het partnerschap bevorderen (Epstein, 2009). Om de ouderparticipatie binnen de school te kunnen vergroten, zal de school ouders moeten supporten om deel (te blijven) nemen binnen de school. Het is belangrijk dat de school hierin investeert.

Netwerken: Samenwerken met mensen die aan dezelfde "agenda" werken geeft veel mogelijkheden en openingen die het proces kunnen stimuleren (Epstein, 2009). Voor de participatie van de ouders of familieleden van kinderen, is het van belang dat deze betrokkenen weten waarvoor ze nodig zijn binnen de school. Alleen dan kunnen de verschillende netwerken van ouders- en of familieleden effectief worden ingezet. Epstein (2009) stelt tevens dat vrijwilligers zich welkom moeten voelen en het gevoel hebben dat hun tijd en talenten waardevol zijn binnen de school. Het is hierin van belang dat wordt gezorgd voor goede matches tussen ouders, leraren, kinderen, talenten, tijd, werk enz. Hierdoor blijven de inspanningen productief (Epstein, 2009).

3.6 Op de school

In deze paragraaf wordt beschreven op welke wijze de ouders van de school betrokken zijn en participeren binnen de school. Tevens wordt er beschreven op welke wijze de school 'bereikbaar' is voor de ouders en wordt beschreven welke verwachtingen de school stelt omtrent het partnerschap.

In de schoolgids wordt beschreven dat *“zonder hulp van de ouders de jenaplanschool niet goed kan functioneren”* (School, 2019-20). De school wil samen met de ouders, de kinderen voorbereiden op een gelukkig leven met een gevulde rugzak (School, 2019-20). De school beschrijft dat hiervoor een effectieve wisselwerking nodig is tussen ouders en de school. Tevens beschrijft de school hierin dat het voor de kinderen erg belangrijk is dat ze voelen dat het contact tussen de ouders en de stamgroepleider goed is (School, 2019-20).

Daarnaast wordt er beschreven dat: *“de mening en inbreng van ouders erg op prijs wordt gesteld”* (School, 2019-20). Ouders kunnen zich vestigen in de Ouderraad, Medezeggenschapsraad en de Schooladviescommissie, daarnaast heeft elke stamgroep een stamgroepouder (School, 2019-20). In de Ouderraad kunnen ouders gedurende drie jaar een zitting hebben. De Ouderraad geeft adviezen bij het maken van beslissingen en is er tevens voor het organiseren van praktische zaken in de school. Daarnaast is de Ouderraad een *“spreekbuis”* (School, 2019-20) voor alle ouders van de school. In de Medezeggenschapsraad van de school zitten twee ouders en twee stamgroepleiders. De raad heeft mede iets te zeggen over het beleid van de school dat door de directie en team wordt ontwikkeld (School, 2019-20). Verder hebben ouders de mogelijkheid om zich aan te sluiten bij de Schooladviescommissie. Deze commissie bestaat uit ouders die *“actief betrokken zijn bij het scheppen van omstandigheden die voor het goed functioneren van de school en het daarbij behorende onderwijs nodig zijn”* (School, 2019-20). De adviescommissie adviseert en ondersteunt tevens de directie.

Verder hebben alle stamgroepen op de school een stamgroepouder. De stamgroepouders worden gekozen door de stamgroepleider. De stamgroepouders zijn betrokken bij de stamgroep en helpen onder andere bij activiteiten binnen- en buitenschool. Ook wordt er in de schoolgids beschreven dat de stamgroepleiders nieuwe ouders informeren en attenties verzorgen, aldus (School, 2019-20)

Over de verwachtingen richting de ouders wordt in de schoolgids beschreven dat *“zonder hulp van de ouders de jenaplanschool niet goed kan functioneren”* (School, 2019-20). De school wil samen met de ouders, de kinderen voorbereiden op een gelukkig leven met een gevulde rugzak (School, 2019-20). De school beschrijft dat hiervoor een effectieve wisselwerking nodig is tussen ouders en de school. De school beschrijft echter geen voorbeelden of vormen van in welke mate deze wisselwerking kan plaatsvinden.

In het *“Schoolnieuws”* van januari 2020 wordt gevraagd aan alle ouders om een ouderhulplijst in te vullen. Deze lijsten zijn bedoeld om het voor de school inzichtelijk te maken wie waar en wanneer beschikbaar of bereid is om mee te helpen op school.

De term ouderbetrokkenheid wordt op website genoemd onder het algemene kopje *“onze school”*. Echter wordt er niks toegelicht bij dit onderwerp. De waarde van ouderbetrokkenheid- participatie, noch het partnerschap wordt nader beschreven.

3.6.1 Communicatie

Op de school wordt er via verschillende kanalen gecommuniceerd met ouders. In de schoolgids staat beschreven dat de algemene informatie kan worden gevonden in de schoolgids en op de website van de school. Verder wordt er in de schoolgids beschreven dat *Social Schools* het belangrijkste communicatiemiddel is, aldus (School, 2019-20). *Social schools* is een online communicatiesysteem waarin ouders en leraren met elkaar kunnen communiceren. Naast de *Social Schools* zijn ouders altijd welkom om een gesprek aan te gaan over het welzijn of ontwikkelingsproces van hun kind(eren), zo stelt (School, 2019-20).

De school stuurt maandelijks het Schoolnieuws, dit is een nieuwsbrief met alle algemene informatie voor de ouders over de stamgroepen of over activiteiten die gaan plaatsvinden (School, 2019-20).

Daarnaast heeft de school een koffiehoek in de school waar ouders in de ochtend met elkaar en met stamgroepleiders kunnen koffiedrinken.

4. Probleemstelling

In dit hoofdstuk wordt de probleemstelling beschreven en worden tevens de hoofd- en deelvragen geformuleerd.

4.1 Doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is het in kaart brengen van de wijze waarop de ouderparticipatie op de school wordt vormgegeven en op welke wijze de participatie kan worden gestimuleerd. Het is van belang dat er kritisch gekeken wordt, naar de manier waarop dit tot op heden wordt gedaan om ervoor te kunnen zorgen dat de ouderparticipatie kan worden vergroot. Wanneer het duidelijk is op welke wijze de school met de ouderparticipatie binnen de school omgaat, kunnen er conclusies worden getrokken op de wijze van de aanpak en het handelen. Vervolgens kunnen aan de hand van de conclusies, aanbevelingen worden gegeven die ervoor kunnen zorgen dat de ouderparticipatie kan worden vergroot.

4.2 Hoofdvraag- en deelvragen

De hoofdvraag en deelvragen zullen worden beantwoord, doormiddel van literatuur- en praktijkonderzoek.

Hoofdvraag

Op welke wijze kan de school de ouderparticipatie binnen niet-geïstitutionaliseerde activiteiten vergroten?

Deelvragen

Wat zijn de belangrijkste speerpunten van het jenaplan?

Welke rol spelen ouders binnen het jenaplanonderwijs?

Wat wordt er in de literatuur gezegd over ouderbetrokkenheid- en participatie?

Wat wordt er in de visie van de school beschreven omtrent de participatie?

Wat zijn de verwachtingen van de school, richting de ouders?

Waar mist de participatie in de huidige situatie?

Hoe wordt de ouderparticipatie op de school in de huidige situatie gestimuleerd?

Op welke wijze kan ouderparticipatie worden vergroot?

4.3 Hypothese

In dit onderzoek zullen de verschillende definities van ouderbetrokkenheid- en participatie en partnerschap worden gedefinieerd. Daarnaast zal worden beschreven op welke wijze scholen in het algemeen het partnerschap tussen ouders en school; school en ouders kan worden vormgegeven. In dit onderzoek zal de literatuur van Epstein (2009), Smit (2008); Lusse (2013) leidend zijn. Epstein (2009) heeft naar aanleiding van gerenommeerd onderzoek tussen gemeenschappen en families, de kracht van het partnerschap en daarbinnen de participatie van ouders binnen scholen beschreven.

Intern onderzoek zal uitwijzen welke factoren een rol spelen in de afname van het aantal participerende ouders binnen de school. Aan de hand van deze factoren zullen aanknopingspunten kunnen worden geformuleerd. Deze aanknopingspunten kunnen ervoor zorgen dat de school acties kan ondernemen en de ouderparticipatie kan vergroten binnen de school. Dit zal van grote waarde zijn voor zowel de kinderen, als de stamgroepleiders als de ouders. Het zal de identiteit van het jenaplanonderwijs op de school versterken.

5. Onderzoeksaanpak

In dit onderzoek wordt de onderzoeksaanpak beschreven. De aanpak wordt inzichtelijk gemaakt door het beschrijven van de onderzoeksgroep, de methode van dataverzameling, het onderzoeksinstrument, het beoogde proces en tevens tijdspad van het onderzoek.

5.1 Onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep van dit praktijkonderzoek bestaat uit de 12 leraren (stamgroepleiders) van de school. Het betreft alle stamgroepleiders van de gehele school. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen de stamgroepleiders van de onderbouw, de middenbouw en de bovenbouw. De samenstelling van deze groep respondenten is voorgekomen uit het voorafgaande literatuuronderzoek.

5.2 Onderzoeksinstrument

Er is door de onderzoeker besloten om een enquête als onderzoeksinstrument te gebruiken. Basis voor de enquête is de theorie van Epstein (2009) met factoren die de ouderparticipatie kunnen vergroten. Epstein (2009) sluit goed aan op de Jenaplanvisie. Deze enquête zal zich expliciet richten op de stamgroepleiders. Voor de enquête wordt u verwezen naar bijlage 1. In de eerste vraag is sprake van een nominale variabele, namelijk eens/oneens. Verder is gekozen voor een ordinaal schaalmeetniveau, een vierpuntsschaal. Hierbij heeft de respondent keuze uit: nooit, soms, vaak en altijd.

De resultaten zullen voor de groep respondenten een verhelderend beeld opleveren wat betreft de wijze waarop de ouderparticipatie op dit moment binnen de school wordt georganiseerd.

Doormiddel van de antwoorden van de respondenten kan worden geanalyseerd en tevens zal er worden geconcludeerd welke vormen van de bevordering van ouderparticipatie wel of niet voorkomen binnen de praktijk. De analyse zal inzichtelijk worden gemaakt door de resultaten grafisch weer te geven in grafieken. Hierop kunnen vervolgens aanbevelingen worden geschreven door de onderzoeker.

5.3 Methode dataverzameling en beoogde dataverwerking

Aan de hand van de literatuurstudie wordt vanuit verschillende invalshoeken naar de ouderparticipatie gekeken. De literatuurstudie heeft als doel *“een overzicht te creëren van bestaande kennis en inzichten uit de vakliteratuur over het praktijkprobleem, dat centraal staat in het onderzoek”*, zo stelt (Lanen, 2015). Aan de hand van de verschillende bestaande vakliteratuur, wordt vanuit verschillende perspectieven het praktijkprobleem onderzocht. Deze worden beschreven vanuit verschillende invalshoeken die betrekking hebben tot het praktijkprobleem.

Naast de verschillende bestaande vakliteratuur, is er tevens door de onderzoeker gebruik gemaakt van interne bronnen. Lanen (2015) stelt *“dat interne informatiebronnen rechtstreeks voorkomen uit de dagelijkse praktijk van de schoolorganisatie”* (Lanen, 2015). De verschillende interne informatiebronnen betreffen binnen dit onderzoek onder andere documenten als: de schoolgids, de jaarkalender en de website van de school.

Naast de literatuurstudie en de interne bronnen, is er door de onderzoeker gebruik gemaakt van de methode *“bevragen”* uit (Lanen, 2015). Binnen de methode *“bevragen”*, staan de ervaringen en opvattingen van anderen (respondenten) centraal. De vragen binnen de enquête zijn zeer gestructureerd, waarbij de respondenten antwoordgeven doormiddel van het aankruisen van de vierpuntsschaal. Daarnaast is er binnen de enquête ruimte voor opmerkingen van de respondenten.

Lanen (2015) stelt dat er in deze situaties altijd sprake is van interpretaties.

De enquêtes worden door de onderzoeker persoonlijk aan de respondenten overhandigd. Na het overhandigen zal een korte toelichting plaatsvinden.

Door het bevragen van de respondenten wordt informatie verkregen die een beschrijvende functie hebben binnen het praktijkonderzoek. Doormiddel van de antwoorden van de respondenten kunnen inzichten worden verkregen die zich richten op de oplossing van het praktijkprobleem.

5.4 Ethische kwesties

Binnen dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van interne (publiekelijke)bronnen. De interne (publiekelijke)bronnen worden tevens gebruikt als communicatiebron voor de ouders en andere geïnteresseerden van de school. De stamgroepleiders zullen anoniem worden gehouden en er zal in de resultaten zorgvuldig worden omgegaan met de gewonnen informatie. De stamgroepleiders zullen binnen de resultaten worden benoemd als respondenten. De informatie die voortkomt uit de resultaten van de enquêtes is volledig anoniem.

5.5 Tijdpad

In week 49 was de eerste bijeenkomst met de contactgroep. Tijdens deze bijeenkomst zijn de verschillende onderwerpen voor praktijkonderzoek besproken. In de weken die volgden zijn er veel verschillende contactmomenten geweest met de begeleider Gerla Wempe en met de internbegeleider van school. De specifieke richting van dit praktijkonderzoek is in de eerste weken wisselend geweest. In week 3 werd duidelijk welke specifieke richting het onderzoeksdoel op zou gaan. Gedurende de weken die volgden zijn de onderzoeksactiviteiten tijdelijk tot stilstand gekomen. Dit mede door persoonlijke omstandigheden. Begin april zijn de onderzoeksactiviteiten weer hervat. Deze zijn ondergebracht in de onderstaande agenda.

Deelvragen	Onderzoeksactiviteiten	Maand
Deelvraag 1	Wie: Onderzoeker. Wat: Literatuuronderzoek naar pijlers jenaplan.	April 2020
Deelvraag 2	Wie: Onderzoeker. Wat: Literatuuronderzoek naar ouders binnen jenaplan.	Eind april 2020
Deelvraag 3	Wie: Onderzoeker. Wat: Literatuuronderzoek naar ouderbetrokkenheid- en participatie vanuit verschillende perspectieven.	Mei 2020
Deelvraag 4	Wie: Onderzoeker. Wat: Literatuuronderzoek + gebruik van interne bronnen van de School als: de schoolgids, schoolkalender en website om inzicht te krijgen in de organisatie wat betreft de ouderparticipatie.	Mei 2020
Deelvraag 5	Wie: Onderzoeker + respondenten binnen de school. Wat: Onderzoek aan de hand van interne bronnen van de school. Zowel documenten als personen.	Juni 2020
Deelvraag 6	Wie: Onderzoeker + respondenten (stamgroepleiders) van de school. Wat: Aan de hand van bevindingen uit de literatuur een enquête opstellen. Daarna intern onderzoek aan de hand van bevragen (enquêteonderzoek).	Juni 2020
Deelvraag 7	Wie: Onderzoeker. Wat: Resultaten van de respondenten verwerken en aanbevelingen schrijven.	Juni 2020

Deelvraag 8	Wie: Onderzoeker. Wat: Literatuuronderzoek naar het vergroten van ouderparticipatie.	Juni 2020
-------------	---	-----------

6. Onderzoeksresultaten

In dit hoofdstuk worden de onderzoeksresultaten van de enquête in kaart gebracht. Tevens worden de opmerkingen van de respondenten die bij de stellingen zijn genoteerd, door de onderzoeker beschreven.

6.1 Plan en uitvoering

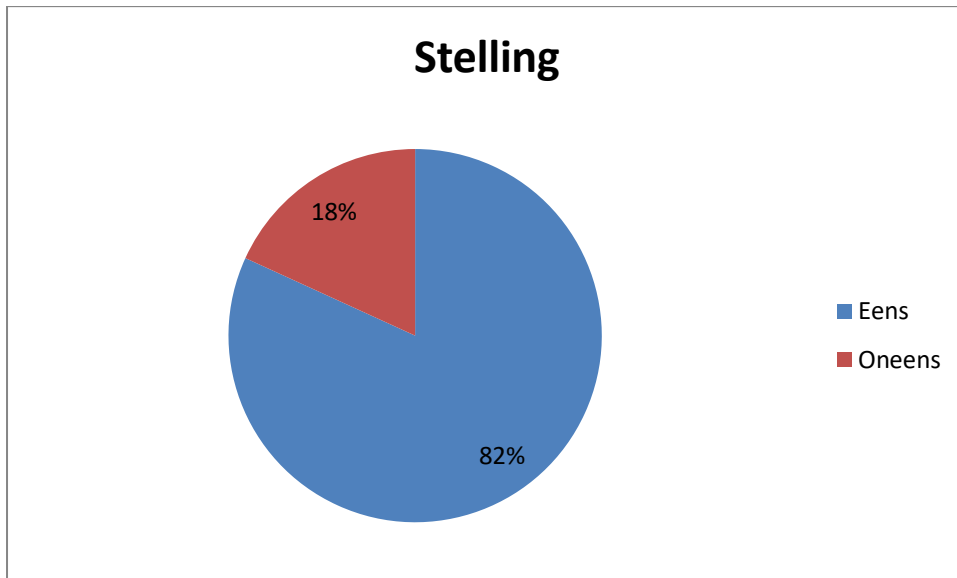
Er is door de onderzoeker niet afgeweken van het vooropgezette plan om de verschillende stamgroepleiders van de school in te zetten als respondenten voor dit praktijkonderzoek. De respons op de enquête was 100%, alle twaalf stamgroepleiders hebben de enquête ingevuld retour gegeven. De resultaten en conclusies geven daardoor een betrouwbaar en representatief beeld van de situatie binnen de school. Bij een gering aantal ingevulde enquêtes, ontbraken enkele antwoorden op de stellingen. Deze ontbrekende antwoorden zijn niet meegenomen in de resultaten.

De resultaten van de enquête geven inzicht op de wijze waarop de ouderparticipatie binnen de praktijk van de school wordt georganiseerd. De opmerkingen van de respondenten bij de stellingen, geven een gedetailleerder beeld ten aanzien van de organisatie van de niet-geïnstitutionaliseerde activiteiten van ouderparticipatie.

6.2 Resultaten

In deze paragraaf worden de resultaten van de enquête in kaart gebracht. De verzamelde gegevens zijn overzichtelijk weergegeven in cirkeldiagrammen, waarbij een duidelijke procentuele verdeling inzicht geeft op de verschillende stellingen.

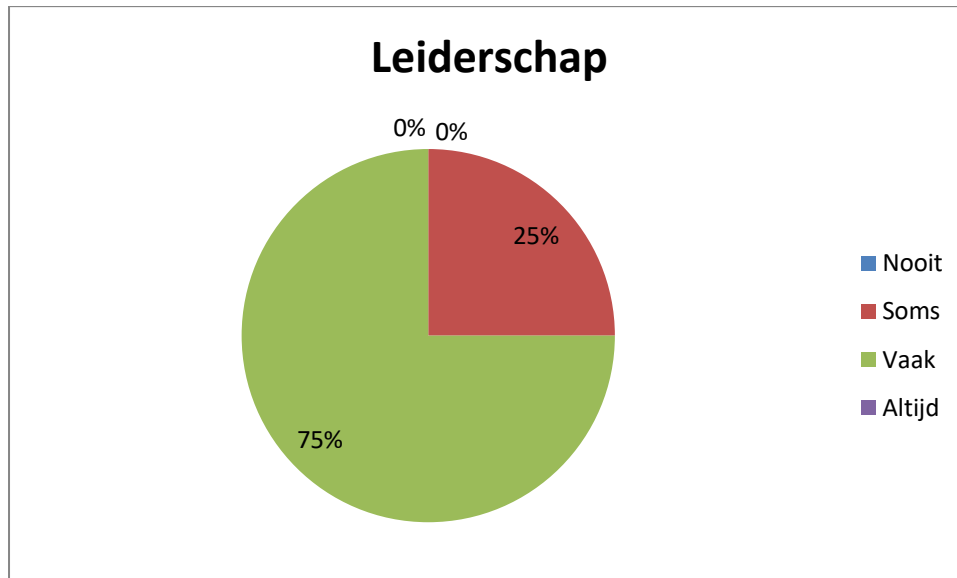
In onderstaande cirkeldiagram staan de uitkomsten van de stelling: Ik ervaar dat het steeds moeilijker wordt om ouders te vinden voor de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten binnen de praktijk. Respondenten konden antwoord geven door het hier mee: eens of oneens te zijn.

Figuur 1: Stelling

Uit de gegevens van figuur 1 kan worden opgemaakt dat 82% van de respondenten het eens was met de stelling en 18% was het oneens. Dit betekent dat negen respondenten hebben gekozen voor 'eens'. Daarnaast hebben drie respondenten gekozen voor 'oneens'.

De onderstaande cirkeldiagram geeft inzicht in de uitkomsten van de stelling: Het is voor zowel de ouders, als de stamgroepleiders duidelijk wie er verantwoordelijk is voor het organiseren van de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten. Ouders en stamgroepleiders weten bij wie ze terecht kunnen.

Figuur 2: Leiderschap

Uit de gegevens van figuur 2 kan worden opgemaakt dat 75% van de respondenten kiest voor 'vaak' en dat 25% kiest voor 'soms'. Dit betekent dat negen respondenten hebben gekozen voor 'vaak' en dat drie respondenten hebben gekozen voor 'soms'.

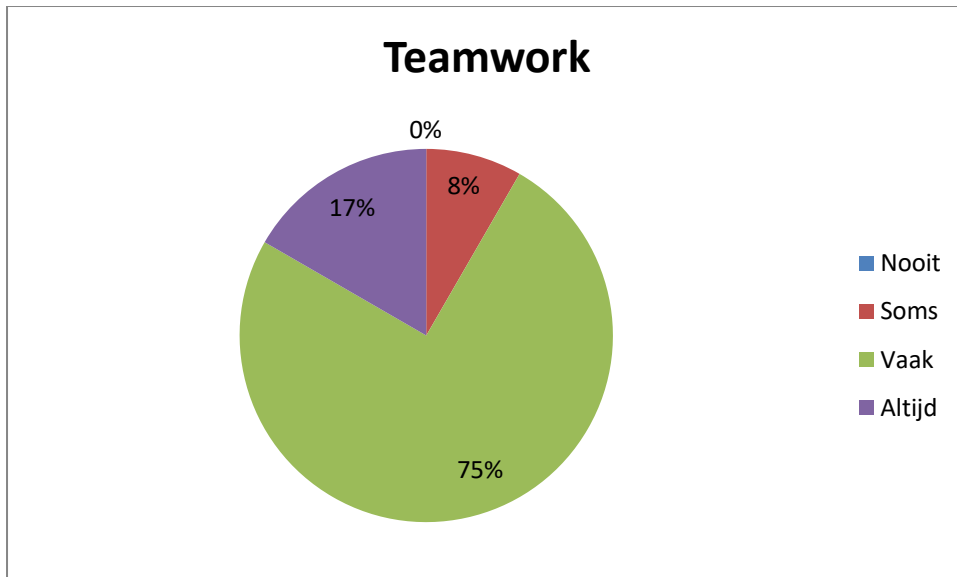
6.2.3 Opmerkingen: Leiderschap

Er zijn door de verschillende respondenten de volgende opmerkingen genoteerd.

Er wordt beschreven dat de activiteiten die op de jaarplanning staan worden georganiseerd in overleg met de ouderraad. Dit wordt meestal gedaan via een stamgroepleider die in de ouderraad zit. Via de stamgroepleider horen de andere collega's (stamgroepleiders), welke ouders meewerken aan een bepaalde activiteit. Echter wordt ook beschreven dat het vaak niet duidelijk is wie de leiding heeft binnen thema's en of activiteiten. Ook wordt er door een respondent beschreven dat zij als stamgroepleiders wel op de hoogte zijn van elkaars taken binnen commissies en of activiteiten. Tevens wordt genoemd dat het voor nieuwe ouders vaak niet duidelijk is hoe alles wordt geregeld binnen de school, wat betreft de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten.

Tevens wordt door een respondent beschreven dat sommige ouders te veel de leiding nemen en dingen overnemen binnen projecten. De respondent geeft aan dat op deze momenten de balans zoek is en het niet meer 'samen' gaat.

De onderstaande cirkeldiagram geeft inzicht in de uitkomsten van de stelling: Er is sprake van wederzijds respect, vertrouwen en waardering tussen ouders en de stamgroepleiders. Ouders en stamgroepleiders kijken met een open blik naar elkaars ideeën en bijdrages.

Figuur 3: Teamwork

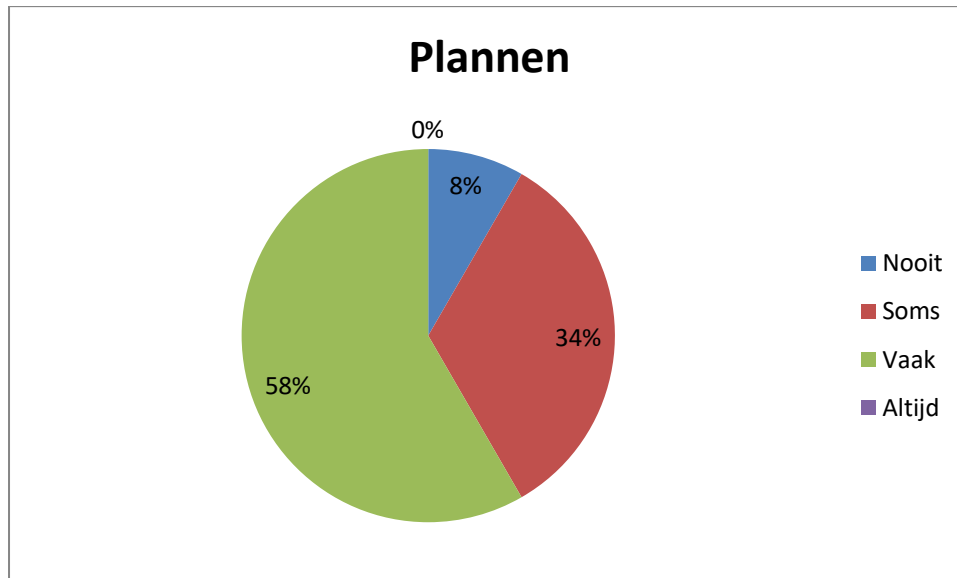
Uit de gegevens van figuur 3 kan worden opgemaakt dat 75% van de respondenten heeft gekozen voor 'vaak', 17% heeft gekozen voor altijd en 8% heeft gekozen voor 'soms'. Dit betekent dat negen respondenten hebben gekozen voor 'vaak'. Verder hebben twee respondenten gekozen voor 'altijd' en één respondent heeft gekozen voor 'soms'.

6.2.4 Opmerkingen: Teamwork

Er zijn door de verschillende respondenten de volgende opmerkingen genoteerd.

Er is beschreven dat de respondenten hebben gehoord en ervaren dat een activiteit soms sneller bedacht is met alleen maar stamgroepleiders, dan met ouders die participeren met het uitdenken van de activiteit. Tevens wordt er daarnaast beschreven dat stamgroepleiders het zeer op prijs stellen dat ouders meehelpen bij de uitvoering van activiteiten.

De onderstaande cirkeldiagram geeft inzicht in de uitkomsten van de stelling: Plannen zijn uitgedacht en tevens gedetailleerd opgeschreven. In de plannen is duidelijk wie of wat er nodig is en welke acties er van de kinderen, de stamgroepleiders en de ouders worden verlangd.

Figuur 4: Plannen op papier

Uit de gegevens van figuur 4 kan worden opgemaakt dat 58% heeft gekozen voor 'vaak', 34% heeft gekozen voor 'soms'. De overige 8% heeft gekozen voor 'nooit'. Dit betekent dat zeven respondenten hebben gekozen voor 'vaak'. Verder hebben vier respondenten gekozen voor 'soms' en één respondent voor 'nooit'.

6.2.5 Opmerkingen: Plannen op papier

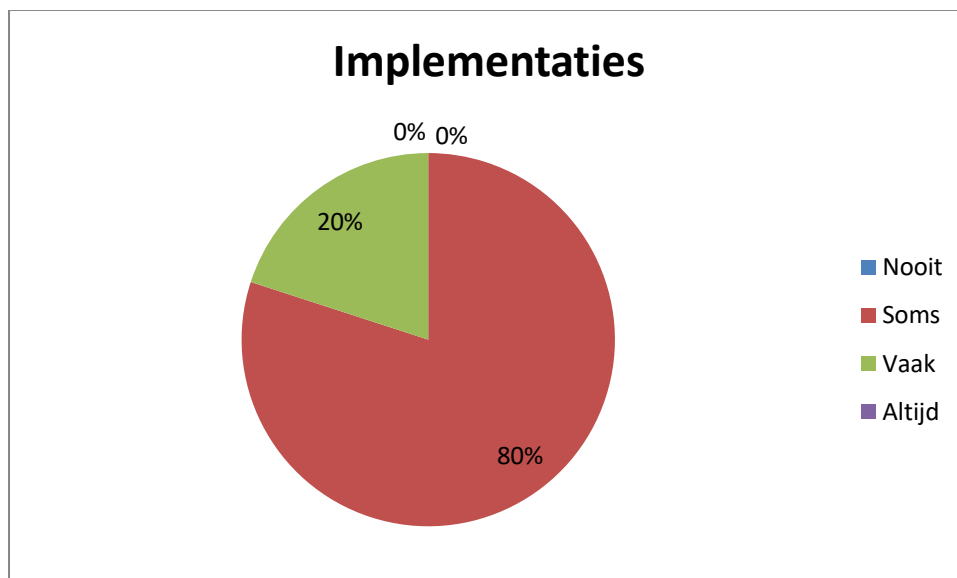
Er zijn door de verschillende respondenten de volgende opmerkingen genoteerd.

De plannen op papier zijn volgens een aantal respondenten afhankelijk van de voorbereidingscommissies. Er wordt beschreven dat de meeste plannen via de mail worden gedeeld. Ook wordt hierin benoemd dat de plannen de ene keer wel op tijd komen en de andere keer niet. Soms zijn de plannen ook niet duidelijk en concreet beschreven.

Tevens wordt er aangegeven dat het soms lastig is om voor activiteiten een plan te schrijven omdat er elk jaar andere variabelen zijn waarmee moet worden omgegaan. Dit heeft volgens de respondent te maken met onder andere de groepsgrote, de tijd enz.

Er wordt door een aantal respondenten beschreven dat de school in transitie is van familiecultuur naar een professionele cultuur.

De onderstaande cirkeldiagram geeft inzicht in de uitkomsten van de stelling: Nieuwe plannen worden na niet al te lange tijd geïmplementeerd binnen de school.

Figuur 5: Implementaties

Uit de gegevens van figuur 5 kan worden opgemaakt dat 80% heeft gekozen voor 'soms' en 20% heeft gekozen voor 'vaak'. Hierbij hebben acht respondenten gekozen voor 'soms' en twee respondenten gekozen voor 'vaak'. Ook hebben twee respondenten geen antwoord gegeven op deze stelling. Deze zijn niet meegerekend binnen de resultaten.

6.2.6 Opmerkingen: Implementaties

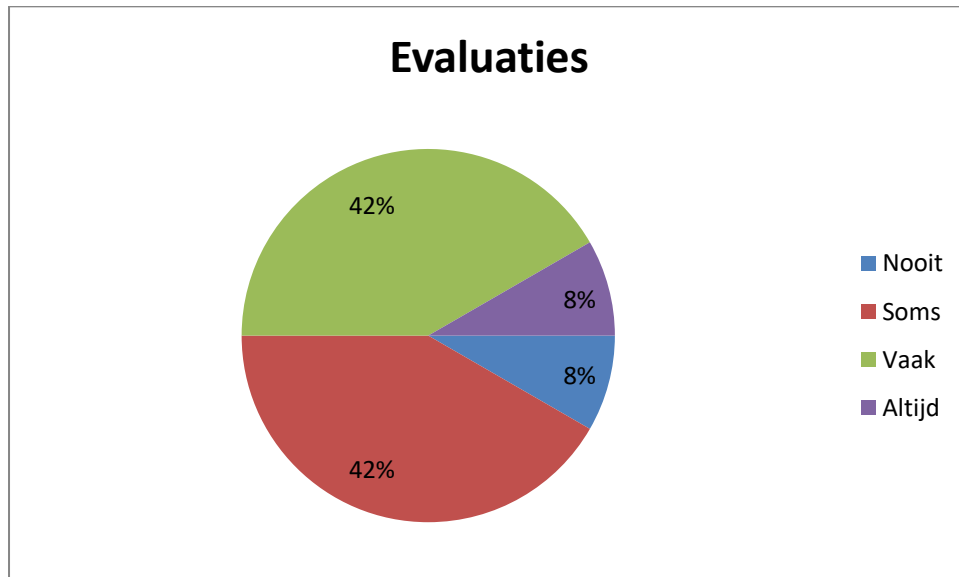
Er zijn door de verschillende respondenten de volgende opmerkingen genoteerd.

Er wordt beschreven dat de plannen vaak tijdelijk zijn, voor enkel dat moment.

Tevens wordt er beschreven dat er bijvoorbeeld voor thema's wel draaiboeken beschikbaar zijn, maar dat er onvoldoende ouders zijn om deze thema's in praktijk te brengen.

Daarnaast wordt beschreven dat het implementeren vaak lastig is. Het hangt vooral af van de plannen. Soms zijn er eenmalige plannen of dingen die ad-hoc worden veranderd. Deze worden niet geïmplementeerd. Een opzet van een bepaald thema kan er elk jaar weer anders uitzien, dit heeft te maken met de voorbereidingsgroep.

De onderstaande cirkeldiagram geeft inzicht in de uitkomsten van de stelling: Er wordt na afloop van de verschillende activiteiten geëvalueerd op het succes, met de participerende ouders. Bij de evaluatie gaat het om teamwork, invloedrijke ondersteuning, bereikbaarheid voor ouders en andere partners, reacties op de overdracht, resultaten enz.

Figuur 6: Evaluaties

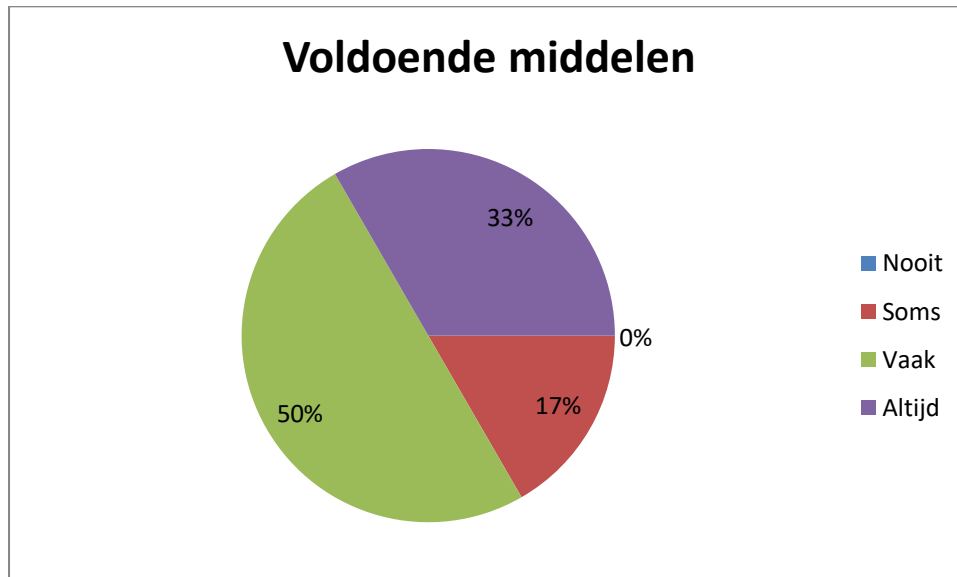
Uit de gegevens van figuur 6 kan worden opgemaakt dat 42% heeft gekozen voor 'vaak' en 42% heeft gekozen voor 'soms'. Ook bestaat 8% uit 'altijd' en 8% uit 'nooit'. Dit betekent dat vijf respondenten hebben gekozen voor 'vaak'. Verder hebben ook vijf respondenten gekozen voor 'soms'. Er is door één respondent gekozen voor 'altijd' en er door één respondent is gekozen voor 'nooit'.

6.2.7 Opmerkingen: Evaluaties

Er zijn door de verschillende respondenten de volgende opmerkingen genoteerd.

Er wordt door respondenten beschreven dat dit onderwerp verbeterd kan worden. De ouderraad evalueert wel, maar afzonderlijk van de stamgroepleiders en andere participerende ouders. Ook wordt er beschreven dat feesten wel kort binnen het team worden geëvalueerd, maar binnen deze evaluatie worden niet alle bovengenoemde punten besproken.

De onderstaande cirkeldiagram geeft inzicht in de uitkomsten van de stelling: Voor het ondernemen van activiteiten en het verbeteren van specifieke onderwerpen zijn voldoende middelen aanwezig. Hierbij gaat het onder andere om communicatiemiddelen en of middelen die ervoor zorgen dat de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten kunnen plaatsvinden.

Figuur 7: Voldoende middelen

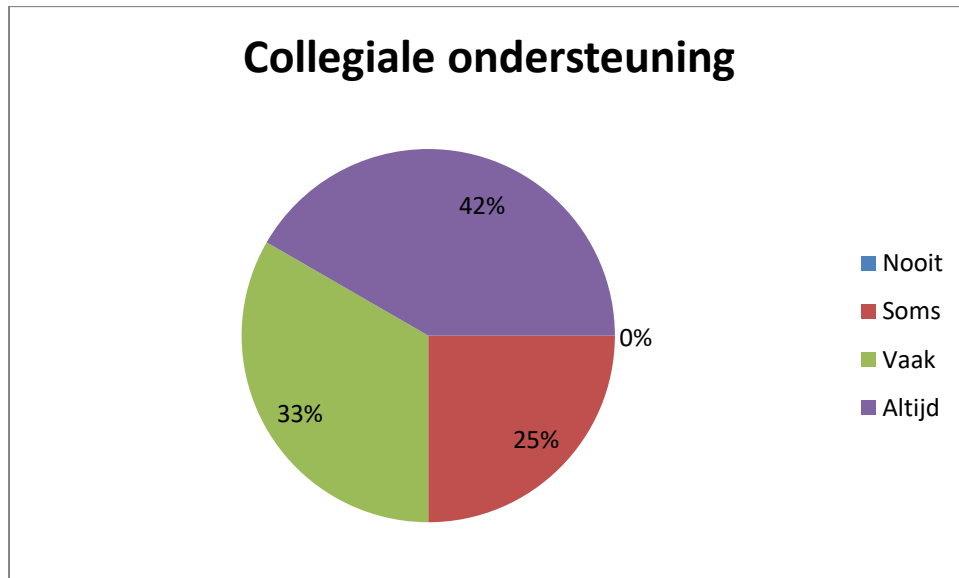
Uit de gegevens van figuur 7 kan worden opgemaakt dat 50% heeft gekozen voor 'vaak', 33% heeft gekozen voor 'altijd' en 17% heeft gekozen voor 'soms'. Dit betekent dat zes respondenten hebben gekozen voor 'vaak'. Verder hebben vier respondenten gekozen voor 'altijd' en twee respondenten hebben gekozen voor 'soms'.

6.2.8 Opmerkingen: Voldoende middelen

Er zijn door de verschillende respondenten opmerkingen genoteerd, deze worden door de onderzoeker beschreven.

Er wordt beschreven dat Social Schools een belangrijke rol speelt in de communicatiemiddelen. Ook wordt er beschreven dat er veel gebruik wordt gemaakt van app-groepen waarin veel wordt besproken, maar waar de afspraken niet altijd duidelijk zijn, waardoor problemen ontstaan. Verder wordt beschreven dat de ouderraad ervoor zorgt dat de praktische middelen en het daarvoor bestemde geld op orde is.

In de onderstaande grafiek geeft de onderzoeker inzicht in de uitkomsten van de stelling: Bijdrages binnen de school van zowel de stamgroepleiders als ouders worden gewaardeerd (deze waardering is zichtbaar/merkbaar). Deze bijdrages krijgen support van de school.

Figuur 8: Collegiale ondersteuning

Uit de gegevens van figuur 8 kan worden opgemaakt dat 42% heeft gekozen voor 'altijd', 33% heeft gekozen voor 'vaak' en 25% heeft gekozen voor 'soms'. Dit betekent dat vijf respondenten hebben gekozen voor 'altijd'. Verder hebben vier respondenten gekozen voor 'vaak' en drie respondenten hebben gekozen voor 'soms'.

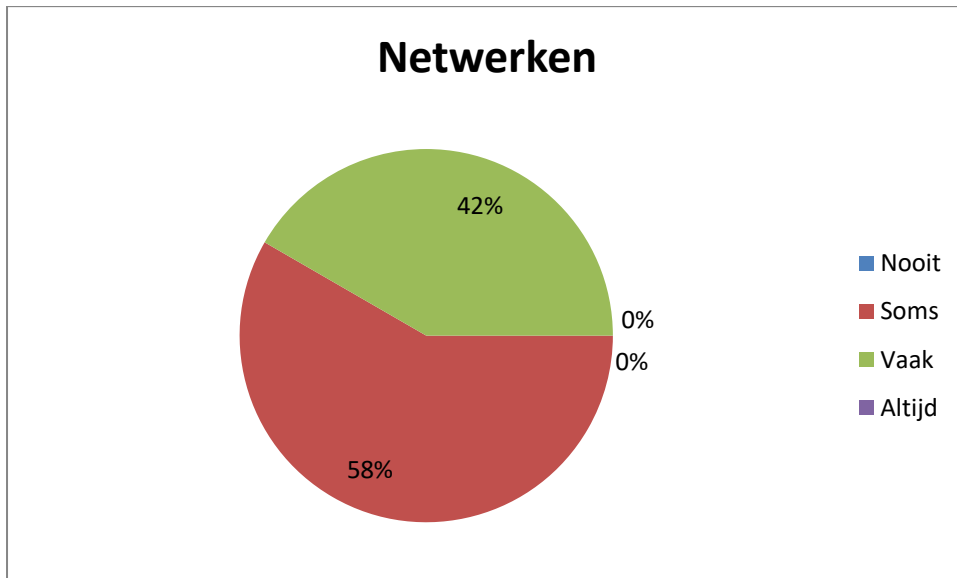
6.2.9 Opmerkingen: Collegiale ondersteuning

Er zijn door de verschillende respondenten de volgende opmerkingen genoteerd.

Respondenten beschrijven dat ze wel collegiale ondersteuning ervaren binnen de school, ook wordt beschreven dat dit wel vaker, expliciet kan worden benoemd.

Er wordt tevens beschreven dat er veel mogelijk is binnen de school, maar dat de initiatieven vaak wegblijven.

In de onderstaande grafiek geeft de onderzoeker inzicht in de uitkomsten van de stelling: Er wordt samengewerkt met mensen die aan dezelfde “agenda” werken. Er worden onder andere netwerken buiten school (via ouders) gebruikt.

Figuur 9: Netwerken

Uit de gegevens van figuur 9 kan worden opgemaakt dat 58% heeft gekozen voor ‘soms’ en 42% heeft gekozen voor ‘vaak’. Dit betekent dat zeven respondenten hebben gekozen voor ‘soms’. Verder hebben vijf respondenten gekozen voor ‘vaak’.

6.2.10 Opmerkingen: Netwerken

Er zijn door de verschillende respondenten opmerkingen genoteerd, deze worden door de onderzoeker beschreven.

Er wordt beschreven dat ouders vaak goede netwerken hebben, deze worden niet altijd actief en of effectief ingezet door de school.

7. Conclusies, aanbevelingen en discussie

In dit hoofdstuk worden de conclusies, aanbevelingen en discussiepunten beschreven.

7.1 Conclusies op deelvragen

Een aantal van de onderstaande deelvragen zijn in eerdere hoofdstukken beantwoord aan de hand van het literatuuronderzoek. De conclusie op deelvraag zeven wordt beschreven aan de hand van de gegevens van de enquête.

Deelvraag 1: Wat zijn de belangrijkste speerpunten van het jenaplan?

Binnen het jenaplanconcept staan de kinderen, de ouders en de groepsleiders centraal. Samen wordt het onderwijs gemaakt. Maatschappelijke gebeurtenissen zijn belangrijk en hebben een centrale plaats. De school is onderdeel van een groter geheel en daarmee onderdeel van de samenleving. Binnen het jenaplan staan de kernkwaliteiten centraal, waarbinnen de kinderen in relatie zijn met zichzelf, de ander en het andere (Velthausz, 2014).

Deze deelvraag wordt nader beschreven in hoofdstuk 3.1 Jenaplan.

Deelvraag 2: Welke rol spelen ouders binnen het jenaplanonderwijs?

Ouders zijn binnen het jenaplanonderwijs erg belangrijk. Het opvoeden van kinderen is een gezamenlijke opdracht van zowel de ouders als de stamgroepsleiders (Velthausz, 2014). Ouders zijn onderdeel van de samenleving binnen de school en deze samenwerking zorgt voor een sterke gemeenschap, zo stelt (Velthausz, 2014).

Deze deelvraag wordt nader beschreven in hoofdstuk 3.2 Ouders binnen jenaplan.

Deelvraag 3: Wat wordt er in de literatuur gezegd over ouderbetrokkenheid- en participatie?

Binnen de literatuur wordt door Smit (2008) de ouderbetrokkenheid in de school, gedefinieerd als: ouderparticipatie. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen de geïnstitutionaliseerde en de niet-geïnstitutionaliseerde activiteiten. Binnen dit onderzoek stonden de niet-geïnstitutionaliseerde activiteiten centraal. Epstein (2009) beschrijft in de literatuur dat de samenwerking met ouders van veel meerwaarde is binnen de school. Epstein (2009) noemt de samenwerking ook wel 'partnerschap'.

Deze deelvraag wordt nader beschreven in hoofdstuk 3.3 Ouderbetrokkenheid- en of participatie.

Deelvraag 4: Wat wordt er in de visie van de school beschreven omtrent de participatie?

Er wordt beschreven dat: *"de mening en inbreng van ouders erg op prijs wordt gesteld"* (School, 2019-20). Daarnaast wordt in het "Bonnieuws" van januari 2020 wordt gevraagd aan alle ouders om een ouderhulplijst in te vullen. De term ouderbetrokkenheid wordt op website genoemd onder het algemene kopje "onze school". Echter wordt er niks toegelicht bij dit onderwerp. De waarde van ouderbetrokkenheid- participatie, noch het partnerschap wordt nader beschreven.

Deze deelvraag wordt nader beschreven in hoofdstuk 3.6 Op de school.

Deelvraag 5: Wat zijn de verwachtingen van de school, richting de ouders?

Over de verwachtingen richting de ouders wordt in de schoolgids beschreven dat *“zonder hulp van de ouders de jenaplanschool niet goed kan functioneren”* (School, 2019-20). De school wil samen met de ouders, de kinderen voorbereiden op een gelukkig leven met een gevulde rugzak (School, 2019-20). De school beschrijft dat hiervoor een effectieve wisselwerking nodig is tussen ouders en de school. De school beschrijft echter geen voorbeelden of vormen van in welke mate deze wisselwerking kan plaatsvinden. Deze

deelvraag wordt nader beschreven in hoofdstuk 3.6 Op de school.

Deelvraag 6: Waar mist de participatie in de huidige situatie?

De participatie van ouders wordt vooral gemist bij onder andere, het organiseren van activiteiten en workshops, het bijwonen van ouderavonden en het begeleiden van activiteiten buiten school zoals schoolreisjes enz. De stamgroepleiders ervaren dat er van het organisatorische doel van ouderparticipatie weinig meer tot stand komt in de praktijk.

Deze deelvraag wordt nader beschreven in hoofdstuk 1 Probleemanalyse.

Deelvraag 7: Hoe wordt de ouderparticipatie op de school in de huidige situatie georganiseerd?

Uit de gegevens van de eerste stelling is gebleken dat een grote meerderheid het eens was met de stelling. 82% van de stamgroepleiders ervaart dat het steeds lastiger is om ouders te vinden voor de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten binnen de school. Bij de stellingen over de factoren van leiderschap, teamwork, plannen op papier, voldoende middelen, collegiale ondersteuning en evaluaties scoorden de stamgroepleiders positief. Echter werden er bij de plannen op papier en evaluaties nog wel verbeterpunten beschreven bij de opmerkingen. De stamgroepleiders scoorden negatief op de stellingen over de implementaties en netwerken.

Antwoord op deze deelvraag wordt nader beschreven aan de hand van de resultaten van de gegevens van de enquête, in hoofdstuk 6.2 Resultaten.

Deelvraag 8: Op welke wijze kan ouderparticipatie worden vergroot?

De ouderbetrokkenheid- en participatie kan volgens Epstein (2009) op verschillende gebieden worden vergroot. Zo wordt in de literatuur het leiderschap, teamwork, plannen op papier, implementaties, evaluaties, voldoende middelen, collegiale ondersteuning en netwerken beschreven. Binnen deze factoren worden expliciet beschreven hoe er meer doelgericht kan worden gewerkt aan de samenwerking met ouders om de participatie te kunnen vergroten.

Deze deelvraag wordt nader beschreven in hoofdstuk 3.5 Vergroten van ouderparticipatie.

7.2 Conclusie op hoofdvraag

De hoofdvraag van dit onderzoek: Op welke wijze kan de school de ouderparticipatie binnen niet-geïstitutionaliseerde activiteiten vergroten?

Op basis van het literatuuronderzoek en tevens het praktijkonderzoek binnen de school, kan antwoord worden gegeven op de hoofdvraag.

Aan de hand van literatuuronderzoek zijn verschillende factoren beschreven die de ouderparticipatie binnen de praktijk mogelijk kunnen vergroten. Deze factoren zijn beschreven in hoofdstuk 3.5 Vergroten van ouderparticipatie. Het gaat hierbij om de factoren: leiderschap, teamwork, plannen, implementaties, evaluaties, voldoende middelen, collegiale ondersteuning en netwerken. Aan de hand van deze factoren, zijn stellingen opgesteld. Deze stellingen beschrijven de situatie binnen de praktijk. Uit de resultaten is gebleken dat een grote meerderheid, namelijk 82% van de respondenten ervaart dat het steeds moeilijker wordt om ouders te vinden voor de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten binnen de praktijk. Verder is gebleken dat er op de factoren: leiderschap, collegiale ondersteuning, voldoende middelen en teamwork positief wordt gescoord. Op de factoren plannen en evaluaties wordt gemiddeld gescoord, met als kanttekening dat er op deze gebieden nog wel verbeterpunten zijn. Verder is opvallend dat er bij de implementaties en netwerken, negatief wordt gescoord. De ruime meerderheid kiest hierbij voor 'soms'. Dit toont aan dat er zeer weinig nieuwe plannen worden geïmplementeerd binnen de school en dat de verschillende netwerken niet optimaal worden ingezet. Binnen deze factoren is veel verbetering mogelijk.

Aan de hand van de verschillende factoren, worden aanbevelingen gedaan op de resultaten. De aanbevelingen worden gedaan aan de hand van de literatuur van Epstein (2009) en Lusse (2013).

Het is van belang dat binnen de praktijk op de school, duidelijkheid wordt gecreëerd met betrekking tot het leiderschap voor zowel de stamgroepleiders als de ouders. Duidelijkheid is te realiseren met overzichtelijke schema's/roosters waarin duidelijk wordt vermeld wie het aanspreekpunt is en verantwoordelijk is. Tevens is het van belang dat er in de toekomst, in het geval van nieuwe ouders binnen de school, tijd wordt geïnvesteerd in de overdracht van het belang van ouderparticipatie binnen de school. Daarnaast is het van belang dat de school de ouderparticipatie effectief inzet. Wanneer er in plannen duidelijk wordt beschreven wat er van de ouders en de stamgroepleiders wordt verwacht, is de kans op miscommunicatie en ineffectiviteit minder aanwezig. Bij nieuwe plannen is het van belang dat deze plannen beschikbaar zijn voor zowel de ouders als de stamgroepleiders. Hierin is het belangrijk dat de informatieoverdracht van de plannen op een overzichtelijke, gestructureerde en frequente wijze verloopt. Belangrijk is dat de school de verschillende plannen duidelijk vermeld, zowel hard-copy als online. Dit voor zowel de ouders als alle stamgroepleiders. Tevens is het van belang dat de acties gedetailleerd worden beschreven. Op deze manier kunnen zowel de ouders als de stamgroepleiders inspelen op de plannen en wordt de kans op acceptatie en implementatie groter. Daarnaast zal het toekennen van meer verantwoordelijkheden aan de verschillende partijen positief werken bij implementaties. Om voor meer betrokkenheid bij activiteiten te zorgen, is het van belang dat de school met de participerende ouders evalueert. Hierbij is het belangrijk dat de evaluatie zich ook richt op de informatieoverdracht naar ouders, de bereikbaarheid van ouders en school, en de reacties van ouders op de activiteiten. Het is juist belangrijk dat ouders ruimte krijgen om hun ervaringen te delen. Het is voor de school van belang dat ouders op de hoogte zijn dat er veel mogelijkheden zijn binnen de school en er veel ruimte is voor eigen initiatieven. Het is van groot belang dat de school blijft investeren in de mate en wijze van support, om ouders en andere partners te laten weten dat ze welkom zijn en dat ze van waarde zijn

binnen de school. Het is belangrijk dat de school investeert in de netwerken van ouders. Het is van belang dat ouders op de hoogte zijn van de thema's en activiteiten binnen de school, zodat ouders ook de kans zien en krijgen om een (eigen)netwerk te koppelen.

7.3 Aanbevelingen

Op basis van de gegevens uit de enquête en doormiddel van de opmerkingen kunnen aanbevelingen worden geschreven voor de school. Deze aanbevelingen worden gedaan aan de hand van de literatuur van Epstein (2009) en Lusse (2013).

Uit de enquête is gebleken dat een grote meerderheid van de stamgroepleiders, maar liefst 82% ervaart dat het steeds moeilijker wordt om ouders te vinden voor de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten binnen de praktijk. Het is voor de school van groot belang dat hierop ingespeeld wordt.

Het is opvallend dat er bij de implementaties en netwerken, negatief wordt gescoord. Om deze gebieden te verbeteren kan de school het volgende doen: De school moet ervoor zorgen dat de plannen die er zijn, worden uitgeschreven. Hierin moet duidelijk staan beschreven wat het doel is en wie of wat ervoor nodig is om het plan uit te kunnen voeren. Dit plan moet zichtbaar zijn voor zowel de ouders als de stamgroepleiders. Voor het vergroten van de participatie is het van belang dat ouders in dit proces worden betrokken en verantwoordelijkheden krijgen. Verder moet de school, de ouders en andere betrokkenen beter op de hoogte brengen van de activiteiten en thema's die spelen binnen de school. Ouders en andere betrokken moeten weten waarvoor ze nodig zijn binnen de school om eraan te kunnen deelnemen.

Ook kan de school een deskundige uitnodigen voor verdere professionalisering.

Tevens is het belangrijk dat de school effectieve matches maakt tussen ouders en stamgroepleiders, om frustraties tegen te gaan en om talenten en tijd te benutten.

Verder wordt door de onderzoeker aanbevolen om een vervolgonderzoek te houden binnen de school, waarbij de ouders de respondenten vormen en behoren tot de onderzoeksgroep.

Vervolgonderzoek zal inzicht kunnen geven in de mate waarin ouders de verschillende factoren van ouderparticipatie binnen de school ervaren.

7.4 Discussiepunten

Binnen dit praktijkonderzoek zijn alleen de stamgroepleiders van de school betrokken als respondenten. De resultaten van de enquêtes geven alleen inzicht in de organisatie binnen de school, vanuit het oogpunt van de stamgroepleiders. Dit betekent dat de ervaringen van de ouders als betrokkenen binnen dit probleem niet zijn meegenomen. Voor een vervolgonderzoek is het van belang dat ouders worden betrokken als respondenten. Ouders zijn onmisbaar binnen dit geheel om een betrouwbaar beeld te krijgen van dit praktijkprobleem.

Daarnaast is bij de enquête van dit onderzoek, uitgegaan van de theorie van Epstein. Deze theorie sluit aan bij de visie van de school, maar het zou kunnen zijn dat ondanks gerenommeerd onderzoek van Epstein, de school in een vervolgonderzoek bij ouders, gebruik maakt van een andere bron dan Epstein.

Bibliografie

- Baerdemaeker, S. d. (2017). Boze ouders: wanneer opvoedingskwesties botsen. *Mensenkinderen, tijdschrift voor en over jenaplanonderwijs*.
- B-school, S. (2019-20). *Schoolgids*. D. School.
- Both, D. B. (2005). *Jenaplan in een notendop*. Baarn: Bekadidact.
- Brandwijk-Kok, V. G. (2015). *Handboek voor elke ouders*. Den Haag: Quirijn uitgeverij.
- Brouwers, H. (2010). *Kiezen voor het jonge kind*. Bussum : Coutinho.
- den Dulk, v. D.-H. (2013). Arbeid en zorg in Europees perspectief: Arbeidspatronen van werkende ouders. *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*.
- Epstein, J. (2009). *School, family and community partnerships, Your handbook for action*. US, California: Corwin Press.
- Hooijmaaijers, S. V. (2012). *Ontwikkelingspsychologie voor leerkrachten basisonderwijs*. Assen: Van Gorcum.
- Janssen, W. (2012). Contacten tussen ouders en school . *Mensenkinderen, tijdschrift voor en over jenaplanonderwijs*.
- Karsten, d. J. (2006). *De positie van ouders en leerlingen in het governancebeleid*. Amsterdam: SCO-Kohnstamm Instituut.
- Lanen, C. V. (2015). *Praktijkonderzoek in de school*. Bussum: Coutinho.
- Loo, R. O. (2011). *Educatief partnerschap: Evalueren om te leren met ouders*. Bussum: Coutinho.
- Lusse, M. (2011). *Thema ouderbetrokkenheid*. Rotterdam .
- Lusse, M. (2013). *Een kwestie van vertrouwen*. Rotterdam: Rotterdam University Press .
- Mertens, V. V. (2014). *Ouderbetrokkenheid in secundaire scholen; Aan de slag met de coachingstool 'Samen met ouders'*. Welwijs.
- Nakawaga. (2000). *Unthreading the Ties That Bind: Questioning the Discourse of Parent Involvement*. Educational Policy .
- Smit. (1991). *De rol van ouderparticipatie in het basisonderwijs*. Nijmegen: uitgeverij Its.
- Smit, D. S. (2008). *Ouders en innovatief onderwijs*. Nijmegen : Radboud Universiteit.
- van Avermaet, v. d. (1996). Taakgericht onderwijs. *Levende talen*, 497-500.
- Velthausz, W. (2014). *jenaplan, school waar je leert samenwerken*. Zutphen: Nederlandse Jenaplanvereniging.
- Verhoeven, D. S. (2003). *Ouders over scholen: verwachtingen en participatiebehoeften*. Leuven: Centrum voor Onderwijs sociologie.

Vincent. (1996). *Parents and teachers, power and participation*. London : Falmer Press.

Vries, F. e. (2012). Samen verantwoordelijk. *Mensenkinderen, tijdschrift voor en over
jeugdplanonderwijs*.

Winter, M. d. (2000). *Beter maatschappelijk opvoeden, hoofdlijnen van een eigentijdse participatie-
pedagogiek*. Assen: Van Gorcum.

Bijlage 1 Enquête

Beste collega,

Mijn naam is Siebrich Douma en ik doe onderzoek naar de ouderparticipatie binnen de school. Uit de literatuur blijkt dat ouderparticipatie binnen de school erg waardevol kan zijn voor zowel de school, stamgroepleiders, de kinderen als de ouders.

Deze enquête richt zich specifiek op de wijze waarop de ouderparticipatie op de school wordt georganiseerd. Aanleiding hiervoor is een afname van het aantal ouders dat participeert binnen de school. In dit onderzoek wordt alleen gekeken naar de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten, hieronder vallen onder andere: hand- en spandiensten binnen de school, het organiseren van activiteiten/workshops, het assisteren in de groep bij activiteiten, het begeleiden van activiteiten die buiten de school plaatsvinden zoals schoolreisjes, enz. De geïstitutionaliseerde activiteiten zoals deelname aan de MR of ouderraad, vallen buiten dit onderzoek.

Graag vraag ik uw medewerking voor het invullen van deze enquête. Zou u voor 20 juni de vragenlijst in willen vullen? Het zal hoogstens 5 minuten van uw tijd in beslag nemen. De gegevens zullen anoniem verwerkt worden.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking,

Siebrich Douma

Vragenlijst Ouderparticipatie

1. In welke bouw bent u leerkracht: **Onderbouw** **Middenbouw** **Bovenbouw**

Anders namelijk:.....

Omcirkel wat van toepassing is.

2. Ik ervaar dat het steeds moeilijker wordt om ouders te vinden voor de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten binnen de praktijk. Hier ben ik het mee: **eens** of **oneens**

Omcirkel wat van toepassing is.

3. In de volgende tabel wordt gevraagd aan te geven in hoeverre de verschillende onderwerpen, naar voren komen binnen de praktijk. U kunt daarvoor de score 1, 2 3 of 4 aankruisen.

De score 1 betekent, nooit.

De score 2 betekent, soms.

De score 3 betekent, vaak.

De score 4 betekent, altijd.

Onder elk kopje heeft u de mogelijkheid om een opmerking te maken of uw keus toe te lichten. Dit is niet verplicht.

	1	2	3	4
Leiderschap Het is voor zowel de ouders, als de stamgroepleiders duidelijk wie er verantwoordelijk is voor het organiseren van de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten. Ouders en stamgroepleiders weten bij wie ze terecht kunnen.				
Opmerkingen:				
Teamwork Er is sprake van wederzijds respect, vertrouwen en waardering tussen ouders en de stamgroepleiders. Ouders en stamgroepleiders kijken met een openblik naar elkaars ideeën en bijdrages.				
Opmerkingen:				
Plannen op papier Plannen zijn uitgedacht en tevens gedetailleerd opgeschreven. In de plannen is duidelijk wie of wat er nodig is en welke acties er van de kinderen, de stamgroepleiders en de ouders worden verlangd.				
Opmerkingen:				
Implementaties Nieuwe plannen worden na niet al te lange tijd geïmplementeerd binnen de school.				
Opmerkingen:				
Evaluaties Er wordt na afloop van de verschillende activiteiten geëvalueerd op het succes, met de participerende ouders. Bij de evaluatie gaat het om het teamwork, invloedrijke ondersteuning, bereikbaarheid voor ouders en andere partners, reacties op de overdracht, resultaten enz.				
Opmerkingen:				

<i>Voldoende middelen</i> Voor het ondernemen van activiteiten en het verbeteren van specifieke onderwerpen zijn voldoende middelen aanwezig. Hierbij gaat het onder andere om communicatiemiddelen en of middelen die ervoor zorgen dat de niet-geïstitutionaliseerde activiteiten kunnen plaatsvinden.				
Opmerkingen:				
<i>Collegiale ondersteuning</i> Bijdrages binnen de school van zowel de stamgroepleiders als ouders worden gewaardeerd (deze waardering is zichtbaar/merkbaar). Deze bijdrages krijgen support van de school.				
Opmerkingen:				
<i>Netwerken</i> Er wordt samengewerkt met mensen die aan dezelfde "agenda" werken. Er worden onder andere netwerken buiten school (via ouders) gebruikt.				
Opmerkingen:				